Godkänd av kommunstyrelsen den 15/12 2025 § 168

ORSA KOMMUN

PLANPROGRAM FÖR

ORSA GRÖNKLITT

i Orsa kommun, Dalarnas län

Godkännandehandling - upprättad november 2025

Medverkande

Planprogrammet är framtaget i samarbete mellan Orsa kommun och Orsa Grönklitt Friluftsanläggning AB genom konsultföretagen Tyréns AB och AS Plan AB.

Från kommunens sida är Daniel Falk Planchef och Tommy Ek Stadsarkitekt ansvariga tjänstemän. Från konsultföretagen medverkar landskapsarkitekt Björn Fallström som uppdragsledare tillsammans med arkitekt Hans-Göran Skogsjö.

Projektgrupp

Daniel Falk, Orsa kommun
Tommy Ek, Orsa kommun från och med 2023-12
Adam Nyman, Orsa kommun fram tom 2024-03
Björn Fallström, Tyréns AB fram t o m 2025-01
Hans-Göran Skogsjö, AS Plan AB
Göran Bronner, Orsa Grönklitt Friluftsanläggning AB
Johan Sares, Orsa Grönklitt Friluftsanläggning AB
Roger Tylen, Orsa Grönklitt Friluftsanläggning AB fram tom 2024-03
Mats Björkman, Orsa Grönklitt Friluftsanläggning AB från och med 2024-04
Andreas Olers, Sweco Sverige AB from 2025-01 tom 2025-05
Arjan Bastiaans, agnasARK AB from maj 2025
Lina Carlsson-Frost, agnasARK AB from oktober 2025

Övriga medverkande

Andra tjänstepersoner från kommunala förvaltningar och bolag har kontinuerligt bidragit till arbetet.

Kontaktuppgifter

Planenheten, miljö- och byggnadsförvaltningen

e-post: plan.stadsbygg@mora.se

Fredsgatan 12 792 30 Mora

www.orsa.se

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING 6

INLEDNING 10

BAKGRUND 11

FÖRUTSÄTTNINGAR 14

STYRDOKUMENT OCH STÄLLNINGSTAGANDEN 15

FASTIGHETSRÄTTSLIGA FRÅGOR 21

HUVUDMANNASKAP 21

MARKFÖRHÅLLANDEN 21

NATUR & LANDSKAP 23

BEBYGGELSE 25

HISTORIA & KULTURVÄRDEN 25

ALPNANLÄGGNINGEN 2024-25 30

GATOR OCH TRAFIK 32

TRAFIKUTVECKLING OCH SÄSONGSVARIATION 32

STÖRNINGAR & RISKER 33

TEKNISK FÖRSÖRJNING 33

VISION & STRATEGIER 36

PROGRAMFÖRSLAG 38

PROGRAMFÖRSLAG, SYFTE 39

BEBYGGELSE 40

INFRASTRUKTUR 40

SAMHÄLLSSERVICE 42

LEK OCH REKREATION 42

TERRÄNGANPASSNING 43

GESTALTNING 43

BOSTADSTYPER 44

GRUPPHUS 45

LÄGENHETSHUS 45

ORSA GRÖNKLITT CENTRUM 48

OMRÅDE NORDVÄST 49

OMRÅDE NORDÖST 50

OMRÅDE ÖST 51

OMRÅDE 1-3 52

LÄNGDSKIDÅKNING 53

ALPINANLÄGGNINGEN 54

NEDFARTER 54

LIFTAR 54

BALANS, SKIDSYSTEMETS KAPACITET 56

GENOMFÖRANDE 58

ETAPPINDELNING 66

ANSVARSFÖRDELNING 66

FORTSATT PLANLÄGGNING 67

KONSEKVENSER 68

BILAGOR 71

BILAGA 1 PLANKARTA, FÖRSLAG TILL PLANPROGRAM FÖR ORSA GRÖNKLITT, SKALA 1:10 000

BILAGA 2 ARKEOLOGISK UTREDNING, SLUTRAPPORT 2025

BILAGA 3 LÄNSSTYRELSENS BESLUT OM UPPHÄVANDE AV STRANDSKYDD

BILAGA 4 NATURVÄRDESINVENTERING ORSA GRÖNKLITT, MYLIA NATUR 2023

BILAGA 5 ÖVERSIKTLIG GEOTEKNIK, SWECO 2024

BILAGA 6 TRAFIKUTREDNING CENTRALA ORSA, SWECO 2024 REVIDERAD 2025

BILAGA 7 TRAFIKUTREDNING ORSA GRÖNKLITT, SWECO 2024 REVIDERAD 2025

BILAGA 8 UNDERSÖKNING FÖR STRATEGISK MILJÖBEDÖMNING

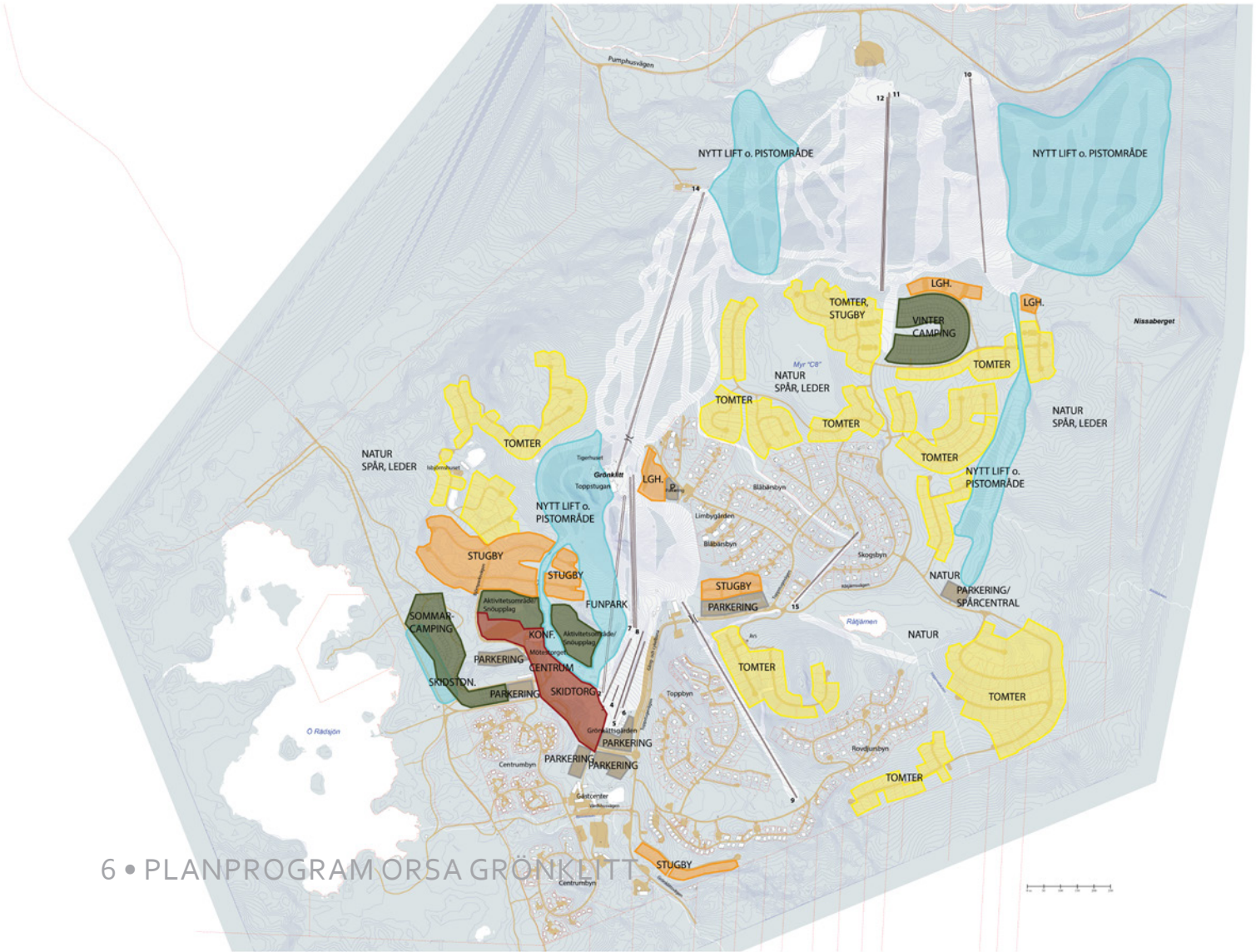
SAMMANFATTNING

Planprogrammet syftar till att möjliggöra fortsatt utveckling av Orsa Grönklitt när det gäller bebyggelse, skidanläggning och olika tekniska anläggningar som kommer att fordra framtida planläggning i detaljplaner. Författarnas uppfattning är, att det förslag som presenteras är genomförbart.

Planprogrammet inleds med en redovisning av den bakgrund och de förutsättningar som utgör begränsningarna för hur det presenterade förslaget har kunnat utformas. De viktigaste av dessa är bedömningen att förslaget är förenligt med miljöbalkens grundläggande bestämmelser. Inga riksintressen bedöms komma att skadas.

Möjligheter till utveckling och byggnation i enlighet med planprogrammet löper över en lång tidshorisont. Ett tidsspann på närmare 50 år kan behövas för att realisering av planprogrammets alla delar skall vara möjlig. Vissa delar av planprogrammets förslag ligger nära i tid, andra kommer att dröja. Exakt utbyggnadsordning bestäms inte slutligt i planprogrammet. Sammantaget innebär detta att planprogrammet senare kan komma att behöva revideras och att underlagsmaterial/utredningar behöver uppdateras.

Viktiga förutsättningar för planprogrammets förslag, är att detta i huvudsak är förenligt med innehållet i Översiktsplanen för Orsa kommun. En genomgång görs när det gäller de detaljplaner som tidigare tagits fram för anläggningen, med kommentarer om och hur dessa berörs av planprogrammets förslag.

Markförhållanden som påverkar planförslagets utformning redovisas. Detta gäller särskilt möjligheterna att hantera dagvattenflöden. De natur- och kulturvärden som finns inom området redovisas och har kunnat styra avgränsning och utbredning av föreslagen bebyggelse och skidanläggning.

Nuvarande alpinanläggning beskrivs, med den kapacitet i liftar och nedfarter som finns och förslag på utbyggnad, för att tillgodose önskemålen från boende och dagturister. Idag är alpinanläggningen dimensionerad för en situation med ett maximalt besökstryck på knappt 1500 samtidiga alpina skidåkare, där kapaciteten i nedfarterna är något större än i liftarna.

Efterfrågan när boende och dagbesökare räknas samman är något högre för de högst belastade dagarna vilket märks framförallt i mellanliftarna vid dagens slut, något som nu också är på väg att åtgärdas, när ny stollift anläggs i den nordvästra delen av alpinanläggningen.

Nuvarande trafiksituationen beskrivs, med konsekvenser av trafiken till Orsa Grönklitt för kritiska platser i Orsa samhälle.

Planprogrammet gör under kapitlet "Förutsättningar", en beskrivning av den tekniska försörjningen med framförallt vatten- och spillvatten samt elförsörjning. Möjligheterna att fortsätta utveckla Orsa Grönklitt utgår från det avtal som finns med Orsa Vatten och Avfall.

När det gäller elförsörjningen, är de befintliga anläggningarna en begränsning som fordrar utbyggnad av det regionala ledningsnätet, innan bebyggelse och anläggningar från ytterligare planläggning kan genomföras. Dessa processer är påbörjade av nätoperatören Ellevio.

Genomförandet av pågående detaljplaner samt anläggning av projekterade liftar med mera fordrar tät samverkan om hantering av toppar i elförbrukningen genom det befintliga, lokala elnätet.Den vision och de mål för verksamheten som styr Orsa Grönklitt, utgör underlag för förslaget i planprogrammet. Visionen för Orsa Grönklitt är att vara Sveriges främsta destination för längdskidåkning i kombination med en bra alpinprodukt samt erbjuda sommaraktiviteter. En året runt anläggning. De strategier som format planprogrammet är strävan att tillhandahålla ett uppdaterat och ökat utbud inom nyckelaktiviteter. Detta inkluderar en försvarlig del alpin skidåkning vilket ställer krav på utveckling av alpinanläggningen, så att den går i takt med bebyggelseutvecklingen.

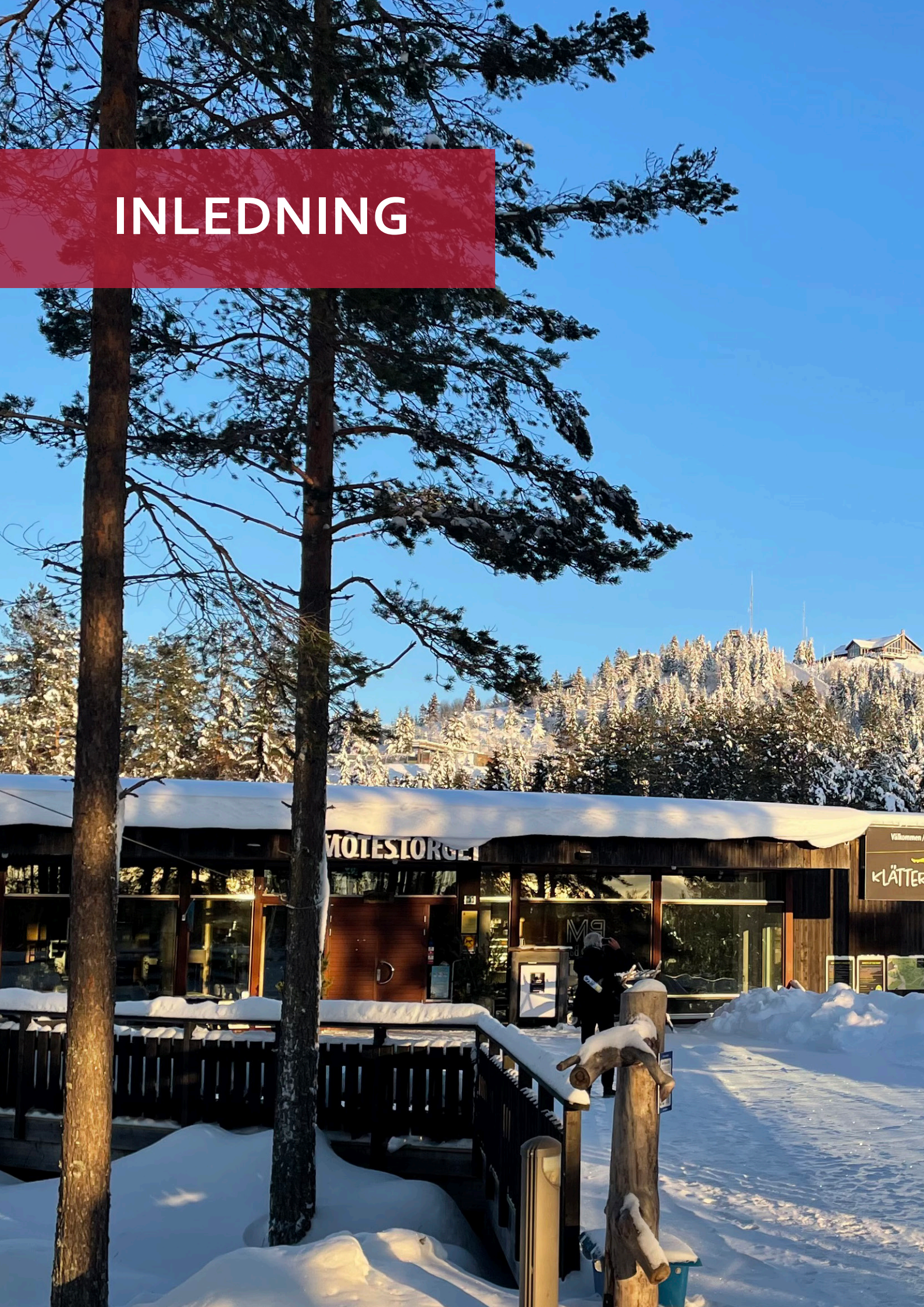
Programförslaget är en illustration som sen mer i detalj kommer att påverkas av fortsatt detaljplaneläggning inom området. Förslaget innebär att upp till 8000 nya bäddar utvecklas inom destinationen, utöver vad som redan finns.

Fullt utvecklat bedöms Orsa Grönklitt kunna inrymma närmare 1600 bostadsenheter totalt för fritidsboende, i en blandning av villa- grupp- och lägenhetshus. Vid utformningen av förslaget i planprogrammet, har terränganpassning gjorts på en översiktlig nivå, för att väglutningar och placering av byggnader på skisserade tomtplatser ska vara möjliga att arbeta vidare med i detaljplaneskede. Friliggande bebyggelse, grupphus och lägenhetshus har provats i olika delar, med en koncentration av tätare ny bebyggelse i de mest centrala delarna för att ge möjlighet till och underlag för mer attraktiv kollektivtrafik, vilket skulle minska destinationens miljömässiga fotavtryck.

För den skisserade utvecklingen av alpinanläggningen, har utgångspunkten varit de enkätsvar som nuvarande boende och turister lämnat, att 40 procent använder alpinanläggningen. Detta är en avsevärt lägre andel än vid de flesta andra vintersportdestinationer med alpin utförsåkning men rimligt med hänsyn till den profil Orsa Grönklitt valt. Fullt utvecklad avses den momentana kapaciteten för alpina anläggningen ökas till c a 3125 personer som med bibehållen positiv upplevelse kan använda anläggningen samtidigt under den högst belastade delen av vintersäsongen (utan besvärande trängsel i backar eller orimligt långa liftköer).

Ett avsnitt om genomförandefrågor avslutar planprogrammet innehållande en analysdel som beskriver slutsatser som dragits i programarbetet om vilken hänsyn som fordras i fortsatt arbete med framtagande av detaljplaner för ingående delar. Särskilt betonas nödvändigheten av att avtalet mellan Orsa Grönklitt Frilufsanläggning AB och Orsa vatten och avfall AB om VA-anläggningens kapacitetsutbyggnad, följs vid framtagande av nya detaljplaner utifrån planprogrammet. Även begränsningar i elnätets kapacitet betonas som nödvändiga att undanröja innan förslaget i planprogrammet kan förverkligas fullt ut. I denna del redovisas även ett exempel på möjlig etappindelning av planförslaget.

INLEDNING

BAKGRUND

OMRÅDE FÖR PLANPROGRAMMET

Området är beläget cirka 14 kilometer norr om Orsa och är cirka 515 ha stort. Det gränsar till Kallbolsvägen i norr, Ö Rädsjön i väster och Nissaberget i öster. Mark för nyexploatering är i Orsa Grönklitt Frluftsanläggning AB´s ägo och ligger i direkt anslutning till besöksanläggningen Orsa Grönklitt. Befintliga tomtområden är i privat ägo. Övrig befintlig mark är i Orsa Grönklitt Friluftsanläggning AB´s ägo.

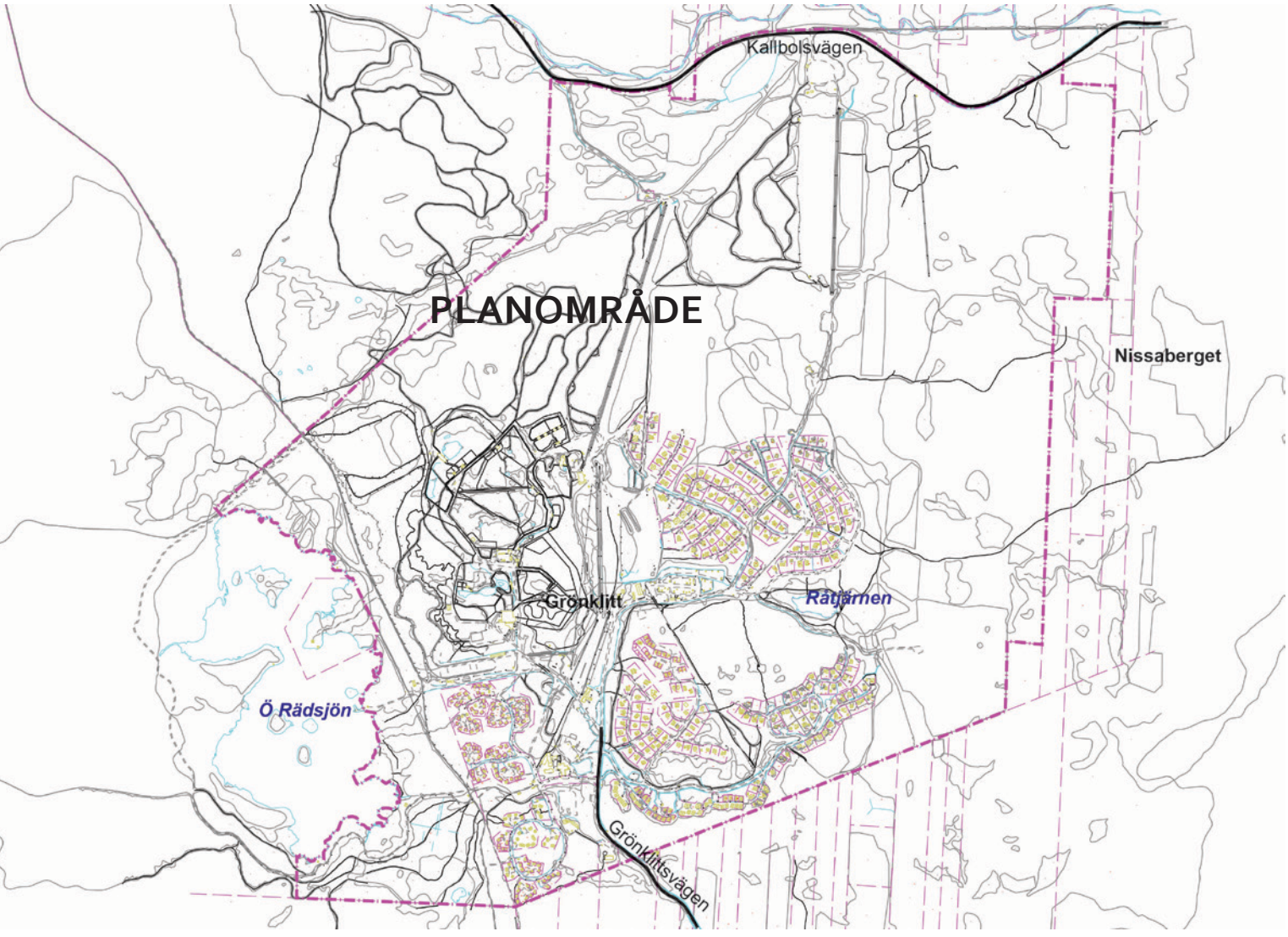

Figur: Planprogramsområdet, beläget ca 14 km norr om Orsa, markerat med en ljusgrå yta.

DESTINATIONEN ORSA GRÖNKLITT

Besöksanläggningen Orsa Grönklitts första lift öppnade 1965. Den första stugbyn planlades på 1970-talet och sedan dess har anläggningen fortsatt att expandera med bland annat bostadsbebyggelse, camping, djurpark och restauranger. Ursprungligen ägdes Orsa Grönklitt av ett kommunalt bolag men sedan 2005 är anläggningen privatägd. Idag finns bland annat alpin- och längdskidanläggning, handel och restauranger samt vandrings- och mountainbikeleder.

Djurparken stängdes under hösten 2022. Grönklitts bostadsbebyggelse utgörs till största del av friliggande småhus och till mindre del av flerbostadshus. Sommaren 2023 fanns elva folkbokförda invånare i Grönklitt. Det är alltså en mycket begränsad del av bostäderna som är permanentbostäder. Se även kapitlet om historia och kulturvärden, s 25.

När nya detaljplaner för ett område tas fram, skall dessa vara överensstämmande med gällande Översiktsplan. Översiktsplanen som berör Grönklitt vann laga kraft 2019-11-01, och är aktuell i stora delar. Utbyggnad genom nya detaljplaner kan därför göras med stöd av gällande Översiktsplan, om dessa förutsetts i Översiktsplanen. Detta görs nu tex med detaljplaner för sydöstra Grönklitt. Orsa Grönklitt Friluftsanläggning AB vill nu fortsätta att utveckla Orsa Grönklitt och i enlighet med avtal mellan Orsa Grönklitt Friluftsanläggning AB och Orsa Vatten och Avfall AB, avseende utbyggnad av VA-kapacitet, bygga ut med ca 8000 nya bäddar samt även ta i anspråk den mark som tidigare upptagits av Orsa Rovdjurspark. Då denna planering i viss mån avviker från gällande Översiktsplan, behöver kommunen ta fram ett planprogram.

Orsa Grönklitt har tidigare varit föremål för planprogram men hittills har arbetet aldrig lett fram till ett färdigt planprogramsförslag. Under 2023 startade ett nytt planprogramsarbete för Orsa Grönklitt, för att möjliggöra en större utveckling av området. Syftet med planprogrammet är att studera hur Orsa Grönklitt kan byggas ut med nya liftar och nedfarter, nytt boende samt utveckla anläggningen i stort.

VAD ÄR ETT PLANPROGRAM?

En kommun kan ange sin viljeinriktning gällande ett områdes utveckling genom att formulera utgångspunkter och riktlinjer som blir vägledande för kommande detaljplanering i en Översiktsplan, en fördjupning av översiktsplanen eller i ett planprogram. Ett planprogram kan användas som underlag för en eller flera detaljplaner. Det finns inga krav på att ta fram ett planprogram utan det är kommunen själv som avgör om det behövs. Dokumentet är inte juridiskt bindande och beslut om godkännande kan av den anledningen inte överklagas. Det kan vara en fördel att upprätta ett planprogram inför komplicerade planer som berör många intressenter, innehåller starka motstående intressen eller berör ett större geografiskt område, om detta inte är utrett i Översiktsplanen.

VARFÖR GÖR KOMMUNEN ETT PLANPROGRAM?

Syftet med planprogrammet är att undersöka platsens lämplighet för utveckling enligt Orsa Grönklitts intentioner och samordna olika intressen.

Planområdet är stort och kommer att byggas ut över längre tid genom olika etapper och med en eller flera detaljplaner. Ett planprogram hjälper till att säkerställa en gemensam vision och struktur, som håller över tid, för hela området. Planprogrammet ska föreslå en struktur för bebyggelse, grönstruktur, vägar och trafik, vatten, avlopp och dagvatten, samt behandla frågor om genomförande och konsekvenser. Planprogrammet kommer att vara vägledande för efterföljande detaljplanering.

PROCESS FÖR PLANPROGRAMMET

Efter uppdrag från Kommunstyrelsen i februari 2023 har ett planprogram arbetats fram under 2023 och 2024. Utredningar har tagits fram under 2023 för naturvärden, geotekniska förutsättningar och dagvatten samt trafik och arkeologi under 2024.

Planprogrammet ställdes ut på samråd under sommaren 2025, vilket innebar att boende i närområdet, kända sakägare, myndigheter och föreningar fick

tillfälle att lämna in synpunkter på förslaget. Inkomna synpunkter sammanställdes och kommenterades i en samrådsredogörelse. Efter samrådet gjordes justeringar av planprogrammet. Planförslaget färdigställdes sen för att kunna godkännas av kommunstyrelsen.

Planprogrammet är inte juridiskt bindande utan kommer att fungera som ett underlag för efterkommande detaljplanering. En detaljplan är juridiskt bindande och visar mer precist vad som får byggas. För att kunna bebygga en fastighet inom detaljplanen, krävs bygglov.

FÖRENLIGT MED 3, 4 OCH 5 KAP MILJÖBALKEN

Planprogrammet bedöms vara förenligt med miljöbalkens grundläggande bestämmelser för hushållning med mark- och vattenområden. Programmets genomförande innebär inga åtgärder som bedöms kunna påtagligt skada något riksintresse. Inga miljökvalitetsnormer bedöms överskridas inom programområdet.

UNDERSÖKNING AV BETYDANDE MILJÖPÅVERKAN

En undersökning för betydande miljöpåverkan har tagits fram och har samråtts med Länsstyrelsen, under programsamrådet. Det har bedömts att planprogrammet inte innebär någon betydande miljöpåverkan.

Process för planprogram

Samhällsbyggnadsprocessen

***Figur**: Process för planprogram.*

FÖRUTSÄTTNINGAR

STYRDOKUMENT OCH STÄLLNINGSTAGANDEN

I det här avsnittet redovisas styrdokument och tidigare ställningstaganden som berör en utveckling av Orsa Grönklitt.

ÖVERSIKTSPLAN FÖR ORSA KOMMUN 2019

Översiktsplanen för Orsa kommun (ÖP) antogs 2019. Dokumentet redovisar kommunens viljeriktning för hur kommunen ska utvecklas i ett långsiktigt perspektiv och redovisar en översiktlig vision för hur Orsa Grönklitt tätort ska växa. ÖP:n är vägledande för efterföljande planprogram, detaljplanering och bygglov men är inte juridiskt bindande.

Orsa Grönklitt utgör ett delområde i ÖP:n och pekas ut som ett möjligt område för utveckling av nya bostäder. ÖP:n slår inte fast någon nivå för framtida utveckling när det gäller antal småhus eller lägenheter. Ytterligare 3000 bäddar nämns för Grönklitt Centrum. Reservationer görs för kapacitet i vattenverk och avloppsreningsverk.

I översiktsplanen från 2019 skrev kommunen att en utveckling av boende kan ske i de centrala delarna, i området väster om Råtjärnen, liksom i de östra delarna av Grönklitt. Nyexploatering ska prövas i detaljplaneläggning. Översiktsplanen konstaterar också att vattenskyddsområdet till Grönklitts vattenreningsverk sannolikt behöver revideras och bli större. För att säkerställa utvecklingsmöjligheterna i Grönklitt behöver även avloppsreningsverkets kapacitet åtgärdas. Utveckling av pistsystemet vid Grönklitt kan medges under förutsättning att hänsyn tas till naturvärden och rörligt friluftsliv. Naturvärden och geotekniska förutsättningar ska karteras i samband med en sådan utveckling.

PLANPROGRAM

Orsa Grönklitt har tidigare varit föremål för planprogram men arbetet har aldrig lett fram något färdigt planprogramsförslag.

DETALJPLANER

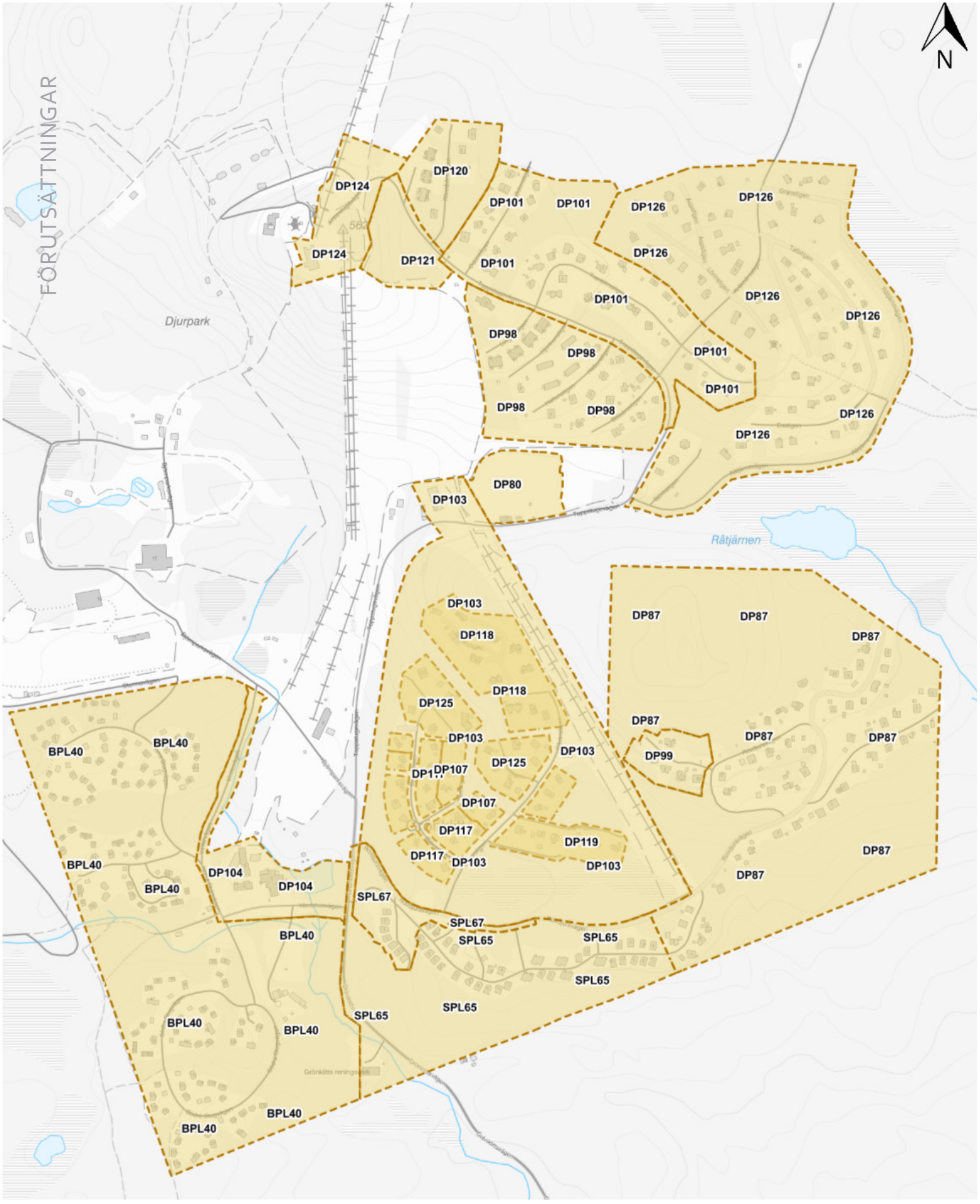
Planprogramsområdet är delvis detaljplanelagt idag. För att kunna bygga ut området enligt förslaget i detta planprogram, behöver flera detaljplaner tas fram. Alla planer där genomförandetid finns kvar, har inte ännu bebyggts så som planerna medges, vilket anges nedan. Följande befintliga detaljplaner berörs av planprogrammet:

BPL 40, Grönklitts Stugby

Äldre byggnadsplan för Grönklitts Stugby, antagen 1975. Byggnadsplanen har blivit föremål för upphävande i centrala Grönklitt. Upphävandet vann laga kraft 2017. Genomförandetiden för byggnadsplanen har gått ut. Byggnadsplanen blir föremål för ändring i en mindre del genom förslaget i planprogrammet som visar nytt läge för Björnparksvägen i Grönklitt Centrum.

SPL65, S Råtjärnsberget

Äldre stadsplan för byggnation av S Råtjärnsberget, Grönklitt Etapp 2, antagen 1985. Genomförandetiden för byggnadsplanen har gått ut. Stadsplanen är delvis ersatt med nyare detaljplaner. Stadsplanen vann laga kraft 1985. Stadsplanen blir föremål för ändring i en mindre del avseende byggnation av lägenhetshus.

***Figur**: Karta som visar gällande detaljplaner i Orsa Grönklitt.*

SPL67, Del av S Råtjärnsberget
Äldre stadsplan för byggnation av S Råtjärnsberget som visar ny grupphusbebyggelse samt parkering, Grönklitt Etapp 2, antagen 1987. Stadsplanen vann laga kraft 1987. Genomförandetiden för stadsplanen har gått ut. Planprogrammet innebär inga förändringar av stadsplanen.

DP80, V om Råtjärn
Detaljplan för husvagnscampingen vann laga kraft 1990. Genomförandetiden för detaljplanen gick ut 99.12.31. Detaljplanen blir föremål för ändring genom förslaget i planprogrammet som visar ny grupphusbebyggelse.

DP87, Östra Grönklitt
Detaljplanen för Östra Grönklitt vann laga kraft 1993. Området är delvis planlagt som naturmark och den delen kan därmed inte bebyggas utan att detaljplanen först ersätts. Detaljplanen är nu föremål för att i delar ersättas av ny detaljplan, för "Område 1&2" (Samråd äger rum 24.03.20 -- 24.04.17). Genomförandetiden för detaljplanen gick ut 07.12.31.

DP87, Ändring genom tillägg (DP99)
Ändring av detaljplanen genom tillägg som avsåg utökad byggrätt inom åtta tomtplatser i västra delen av ursprungligt planområde. Ändringen vann laga kraft 1993. Genomförandetiden för ändringen gick ut 07.12.31. Planprogrammet innebär inga ytterligare förändringar.

DP98, Boendeområde SO Toppstugan vid Grönklitt
Detaljplan som vann laga kraft 2005. Detaljplanen syftade till att möjliggöra fortsatt utbyggnad av fritidsbostäder inom Grönklitt. Genomförandetiden för detaljplanen gick ut 14.12.31 Planprogrammet innebär inga förändringar av detaljplanen.

DP101, Toppstugevägen, Etapp 1
Detaljplan som syftade till att möjliggöra fortsatt utbyggnad av fritidsbostäder inom Grönklitt. Detaljplanen vann laga kraft 2005 Genomförandetiden för detaljplanen gick ut 20.12.31 Planprogrammet innebär inga förändringar av detaljplanen.

DP103, Hotellområde mm
Detaljplanen för hotellområde mm i Grönklitt vann laga kraft 2007 och har sedan ersatts genom tillägg (DP 107, DP 117 , DP119 och DP125) se nedan. Planen berörs i mycket liten utsträckning av ny detaljplan för "Område 2". En smal strimma i nordost som är planlagd som N1 (skidbacke med skidlift) planläggs nu istället som natur- och bostadsmark. Genomförandetiden för detaljplanen gick ut 21.12.31. Planprogrammet innebär inga ytterligare förändringar av detaljplanen.

DP103, Hotellområde mm ändring gm tillägg (DP107)
Tillägg i syfte att ändra byggrätt inom tre byggnadskvarter för sex tomtplatser. Ändringen vann laga kraft 2007. Genomförandetiden för ändringen gick ut 21.12.31. Planprogrammet innebär inga ytterligare förändringar av ändringen.

DP103, Hotellområde mm ändring genom tillägg (DP117)
Tillägg i syfte att möjliggöra tvåvåningsbebyggelse inom område. Ändringen vann laga kraft 2007. Genomförandetiden för ändringen gick ut 21.12.31. Planprogrammet innebär inga ytterligare förändringar av ändringen.

DP103, Hotellområde mm ändring gm tillägg (DP119)
Tillägg i syfte att möjliggöra byggnation av mindre fritidshus inom en mindre del av planområdet. Ändringen vann laga kraft 2011.

DP103, Hotellområde mm ändring gm tillägg (DP125)
Tillägg i syfte att möjliggöra byggnation av mindre fritidshus. Ändringen vann laga kraft 2007. Genomförandetiden för ändringen gick ut 21.12.31. Planprogrammet innebär inga förändringar av ändringen.

DP104, Rovdjurscentrum/Designtorg Trä
Detaljplan i syfte att möjliggöra utbyggnad av tillfartsväg för vinterbruk till "Rovdjurscentrum/Designtorg Trä", björnparken och skidstadion i Grönklitt. Detaljplanen vann laga kraft 2007. Genomförandetiden för detaljplanen gick ut 21.12.31. Planprogrammet innebär att Björnparksvägen ges ny sträckning från Grönklittsvägen för att medge mer gynnsamt byggnadstekniskt läge för ny SkiLodge. Detta samt förslag till nya lägenhetshus, medför ändringar av nuvarande detaljplan.

DP118, Björntoppen
Del av äldre detaljplan (DP103) ersätts. Byggrätt för hotell utgår och ges istället för bostäder på 24 tomter. Detaljplanen vann laga kraft 2010. Genomförandetiden för detaljplanen gick ut 22.12.31. Planprogrammet innebär inga förändringar av detaljplanen.

DP120, Ö Toppstugan
Detaljplan i syfte att möjliggöra fortsatt utbyggnad av fritidsbostäder. Detaljplanen vann laga kraft 2011. Genomförandetiden för detaljplanen gick ut 22.12.31. Planprogrammet innebär inga förändringar av detaljplanen.

DP121, Grönklittstoppen
Detaljplan i syfte att möjliggöra för 50-60 bostadslägenheter i max 4 våningar exklusive suterrängvåning (Projekt "Toppstugevägen"). Planen behandlar även allmänhetens tillgång till passage mellan toppstugans vinterparkering och toppstugan. Detaljplanen vann laga kraft 2012.Genomförandetiden för detaljplanen gick ut 22.12.31. Planprogrammet föreslår inga förändringar av detaljplanen.

DP124, Sky Lodge hotell
Detaljplan i syfte att möjliggöra för hotellanläggning i anslutning till befintlig toppstuga på Grönklitt. Detaljplanen möjliggör även att skapa tillfart till och angöring för hotellanläggningen som inte bryter pistsystemet samt möjliggör en ökad byggrätt för befintlig toppstuga. Planen vann laga kraft 2013. Genomförandetiden för detaljplanen gick ut 22.12.31 men planen upphävdes 2017 i de delar som berörde det nya byggnadsprojektet till förmån för utveckling av motsvarande anläggning i centrala Grönklitt och ianspråktagande av den kapacitet i befintligt VA-nät som ett sådant projekt kommer att behöva. Försla-

get i planprogrammet innebär inga fler ändringar av detaljplanen men inkluderar toppstation för ny stollift (som anläggs genom bygglov beviljat av MBN 231025).

DP126, del av Hansjö 135:68 samt ersättning av del av DP 101, Råtjärnsberget

Detaljplan i syfte att skapa ny fritidshusbebyggelse som en viktig åtgärd för turismen i Grönklittsområdet. Detaljplanen vann laga kraft 2015. Genomförandetiden för detaljplanen går ut 25.03.31. Planprogrammet innebär inga förändringar av detaljplanen.

Dessutom har detaljplan för ***Sydöstra Grönklitt område 1*** vunnit laga kraft under 2025. Syftet med detaljplanen är att möjliggöra nya bostads- och rekreationsområden i Orsa Grönklitt. Detaljplanen syftar till att skapa byggrätter för bostadsändamål som innebär att uppemot 70 småhus kan uppföras. På ett par av områdena finns även möjligheten att uppföra par-, kedje-, radhus eller flerbostadshus. Bebyggelsen ska ha en liknande skala och gestaltning som Orsa Grönklitts befintliga bostadsbebyggelse. Stora ytor av planområdet planläggs som naturmark för att säkerställa fortsatt god tillgång till natur och utveckling av friluftsaktiviteter. Det blir möjligt att anlägga en ny spårcentral och parkering i planområdets norra del. Stigar och skidspår finns i området idag och vissa behöver ledas om med anledning av den föreslagna exploateringen. Detaljplanen är i enlighet med Planprogrammet.

SUMMERING, GÄLLANDE DETALJPLANER

Orsa Grönklitt har ca 4000 st bäddar utvecklade genom gällande detaljplaner, exklusive detaljplan för Sydöstra Grönklitt.

VISION ORSA 2050

Orsa kommun har en vision för kommunens utveckling de närmaste 25 åren. Arbetet med att ta fram visionen involverade många genom dialoger med invånare och ungdomar vid ett flertal möten innan politiker och tjänstemän i workshops tog fram inriktningen. I visionstexten finns skrivningar som träffar bekräftande på verksamheten i Orsa Grönklitt ”Vi och vår skog och mark, våra byar och centrum bjuder in till nya möjligheter. Här finns företagare och entreprenörer som erbjuder tjänster och produkter både lokalt och globalt. Här möter digitala lösningar både unika affärer och personlig service, vilket för många är ett resmål i sig. Här är det helt enkelt lätt att uppleva kvalitet”.

NÄRINGSLIVSSTRATEGI

Orsa kommuns uppdrag är att arbeta tillsammans med näringslivet för att förbättra företagsklimatet. Syftet med näringslivsstrategin är att tydliggöra Orsa kommuns prioriteringar 2023–2026 för att kommunen, tillsammans med andra, ska möjliggöra en näringslivsutveckling baserad på samarbete och dialog. Bland de prioriterade utvecklingsområden i kommunens näringslivsstrategi, finns besöksnäringen.

Arbetet med besöksnäringen bygger på Visit Dalarnas ”Strategi 2030”, se nedan, som är grunden till en handlingsplan för Orsa. Handlingsplanen, inklusive aktiviteter, är framtagen av Orsa kommun, Visit Dalarna, Visit Orsa, Orsa Grönklitt Friluftsanläggning AB, Orsa Besparingsskog och Länsstyrelsen i Dalarna som jobbar i en gemensam besöksnäringsgrupp. Samtliga kommunala

förvaltningar, verksamhetsområden och de kommunala bolagen OLAB/OBAB och OVAAB/Nodava ansvar att strategin genomförs.

DAGVATTENPOLICY

Policyn med kompletterande riktlinjer ger ramar och vägledning för hanteringen av dagvatten i kommunen. Dagvattenpolicyn syftar till att skapa en tydlig och gemensam grund för kommunen att använda sig av i de olika frågorna som rör dagvatten och ska användas vid planering och exploatering av nya områden samt vid förtätning och ombyggnation inom befintliga områden. Vissa befintliga områden kan behöva prioriteras för åtgärder på grund av exempelvis översvämningsrisk, att dagvattnet innehåller höga halter av föroreningar eller att recipienten har behov av åtgärder.

Enskilda fastighetsägare är i likhet med kommunen ansvariga för att hanteringen av dagvatten inom den egna fastigheten sker på det sätt som anges i lagstiftning, planer och i dagvattenpolicyn. Det gäller till exempel funktion, drift och underhåll av fördröjnings- och reningsanläggningar samt ansvar för kvalitet på utgående dagvatten i anslutningspunkten. Fastighetsägaren ansvarar för att avleda dagvattnet på ett sätt som inte försvårar avledandet nedströms eller skadar grannarna. Detta gäller även hantering och uppläggning av snö. Verksamheter ska ha nödvändiga rutiner för att förebygga att dagvatten förorenas. Det ska finnas möjlighet att ta prov på dagvattnet. För vissa verksamheter krävs någon form av oljeavskiljare och/eller slamavskiljare.

VISIT DALARNA, STRATEGI 2030

Strategi 2030 är en plan för destinationsutveckling i samverkan. Den tillhör och omfattar alla aktörer som påverkar och påverkas av besöksnäringen i Dalarna. Besöksnäringsföretagen, kommunerna, regionala aktörer, utbildningsanordnare och många fler har en roll att spela för att ytterligare stärka Dalarnas attraktionskraft. Strategin betonar vad som finns att vinna på att aktörerna driver frågorna tillsammans. Visit Dalarna som motor i besöksnäringsutvecklingen tar fram årliga handlingsplaner för det samlade arbetet med Dalarnas destinationsutveckling.

RIKSINTRESSEN

Riksintresse för friluftslivet & riksintresse för rörligt friluftsliv (Siljansområdet)

Planområdet berörs av riksintresse för friluftslivet (FW 13 Siljansområdet), 3 kap. 6 § MB och riksintresse rörligt friluftsliv 4 kap. 2 § MB. Siljansområdet tillhandahåller särskilt goda förutsättningar för upplevelser i natur- och kulturmiljöer, friluftsaktiviteter samt vattenanknutna friluftsaktiviteter. De naturgivna förutsättningarna med vackra vyer och tilltalande landskap, inte minst kulturlandskap, är grunden för områdets attraktivitet.

Det finns flera förutsättningar för bevarande, relevanta för planområdet är bland annat att storskaliga exploateringar med betydande påverkan på landskapet undviks. Detsamma gäller för skogsbruket som bör undvika stora sammanhängande kalhyggen, ta stor naturvårdshänsyn och gärna gynna lövträd.

Utökade möjligheter till spår- och leddragningar i områdets västra del, som har höga naturvärden, bör vara gynnsamt och viktigt för att stärka möjligheter till ett rörligt friluftsliv.

FASTIGHETSRÄTTSLIGA FRÅGOR

Kvalitén på gränser varierar kraftigt. När det är områden som senare ska detaljplaneras, så måste gränserna kontrolleras och eventuellt gränsbestämmas. Till exempel har centrumområdet, som i förslag till planprogram angränsar till området med äldre bebyggelse, gul/orange/röd status på fastighetsgränser. De sammanlagt 422 fastigheterna inom planprogramsområdet uppgår tillsammans till drygt 515 hektar.

HUVUDMANNASKAP

Alla allmänna platser ska ha en huvudman. Huvudmannen för de allmänna platserna är ansvarig för att ställa i ordning och förvalta de allmänna platserna, till exempel för att bygga ut och sköta gator. Enskilt huvudmannaskap råder i stort sett i hela planområdet. Endast två stadsplaner med kommunalt huvudmannskap finns i Grönklitt, i övrigt är det byggnadsplaner och detaljplaner med enskilt huvudmannaskap. En stadsplan spl 67 saknar allmän platsmark en annan spl 65 har endast Grönklittsvägen som allmän platsmark.

Vid enskilt huvudmannaskap iordningsställer fastighetsägarna gemensamt de allmänna platserna i form av gemensamhetsanläggningar som skapas genom en lantmäteriförrättning med stöd av anläggningslagen (AL). Även exploatören kan tillse att gemensamhetsanläggning skapas innan fastigheterna säljs. Det finns inga krav på att de allmänna platserna ska iordningsställas allt eftersom planen förverkligas, utan det är upp till exploatören eller fastighetsägarna att bilda gemensamhetsanläggning när de så vill. Orsa kommuns vilja är att planområdet sköts genom bildande av gemensamhetsanläggningar.

MARKFÖRHÅLLANDEN

AREELLA NÄRINGAR

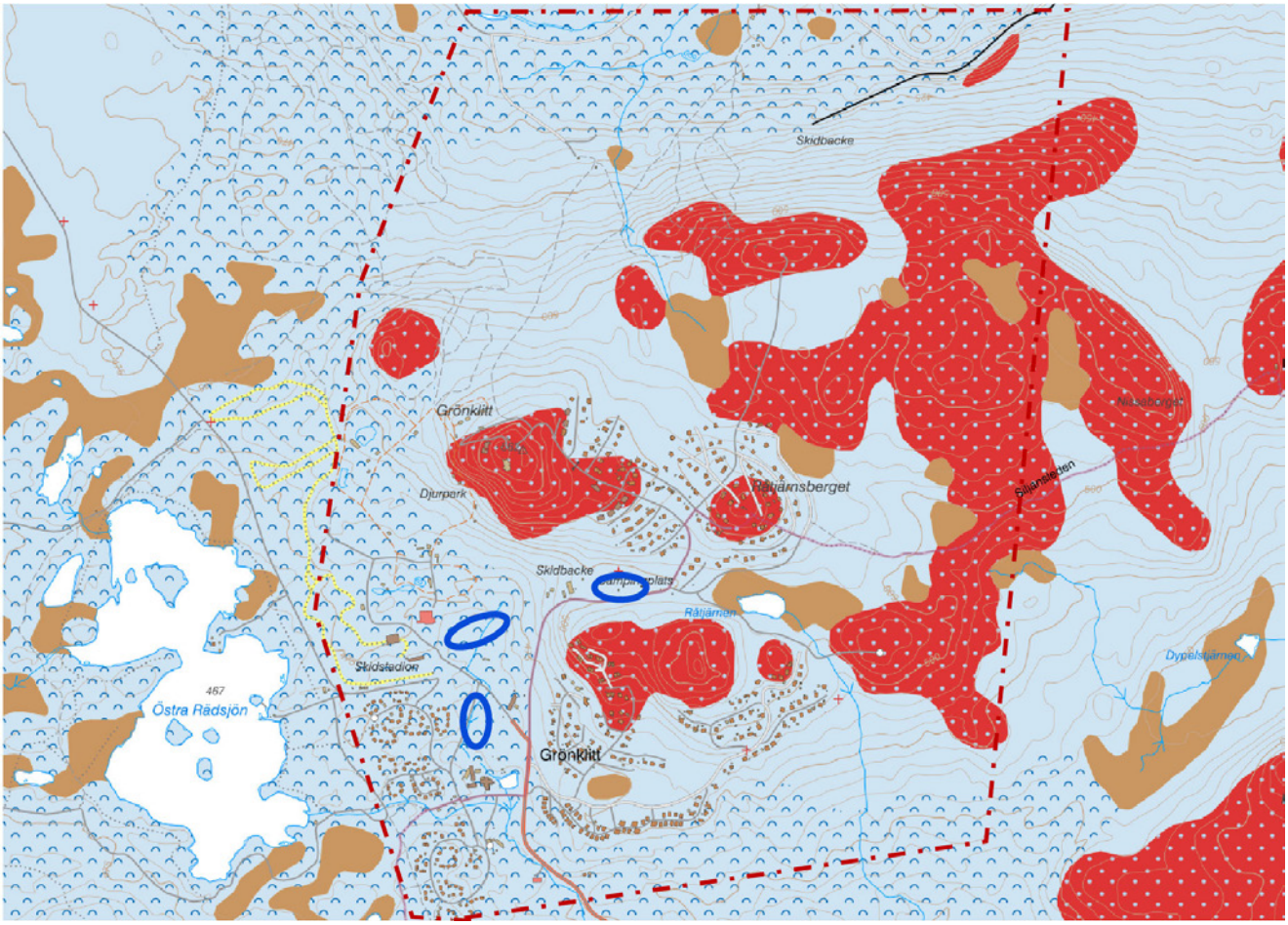
Orsa Grönklitt Friluftsanläggning AB sköter skogen på fastigheterna som omfattas av planprogrammet.

GEOTEKNIK OCH DAGVATTEN

Den generella bedömningen är att området har goda geotekniska förhållanden för framtida exploatering. Området består av morän, berg och torvjordar, där både morän och berg är stabila och ej sättningskänsliga material att exploatera på. Torvjordar är däremot mycket sättningskänsliga. Lutningarna inom området varierar och mycket branta lutningar kan förekomma lokalt. Den generella bilden är att det ej förekommer risk för ras och skred inom planområdet. De geotekniska säkerhetsfrågorna har endast bedömts översiktligt i planprogrammet, bla risk för sättningar samt risk för ras och skred. Förutsättningar för slamströmmar har bedömts som låga i området.

Kommunalt verksamhetsområde för dagvatten finns ej i Grönklitt. Planområdet har flertalet olika avvattningsvägar där större vattenförande drag avvattnar området åt samtliga väderstreck. I norr avvattnas området mot det större vattendraget Hällvasseln, i öster avvattnas det mot Knölbäcken, i söder genom Råtjärnen och vidare i Råtjärnsbäcken medan det i väster avvattnas mot Öst-

ra Rädsjön som i sin tur leds söderut mot Råtjärnsbäcken. Inom planområdets gränser förekommer flertalet lokala torvområden och myrar. Dessa myrar fungerar idag som naturliga dagvattenmagasin som vid större flöden fördröjer flödena. Grundvattennivåerna i området varierar kraftigt och ligger i markytan utmed myrarna medan det på höjdpartierna är torrt. En svacka/lågpunkt, som det kan rinna vatten i, finns väster om Gästcentret.

Figur *Planprogrammets ungefärliga område i röd-streckad markering. Blåa markeringar visar på torvområden som lokaliserats vid tidigare undersökningar men som ej förekommer på jordartskartor (SGU/Lantmäteriet).*
Den blåa bakgrundsfärgen indikerar moränmark medan de röda fälten visar på ytligt berg. Brun färg visar på myrar och torvområden som ligger utmed lågpunkterna i terrängen.

Orsa kommuns dagvattenpolicy anger att omhändertagande av dagvatten skall ske enligt en principmodell enligt följande; Lokalt omhändertagande, fördröjning nära källan, trög avledning, samlad fördröjning samt vidare till recipient. Denna modell har tillämpats i sydöstra Grönklitt.

VÄDERSTRECK OCH KLIMAT

Terrängen i Orsa Grönklitt har förhållandevis stora flackare partier insprängt mellan de brantare sluttningarna. De högre belägna av dessa tillsammans med de sydvästorienterade sluttningarna lämpar sig särskilt väl för bebyggelseutveckling, med ett mikroklimat som är gynnsamt i förhållande till hur kalluft ansamlas. Solförhållandena är därmed relativt goda inom huvuddelen av de områden som är aktuella för ny bebyggelse. Delar av terrängen är exponerad mot norr med sämre förutsättningar för t ex minimering av energiåtgång till

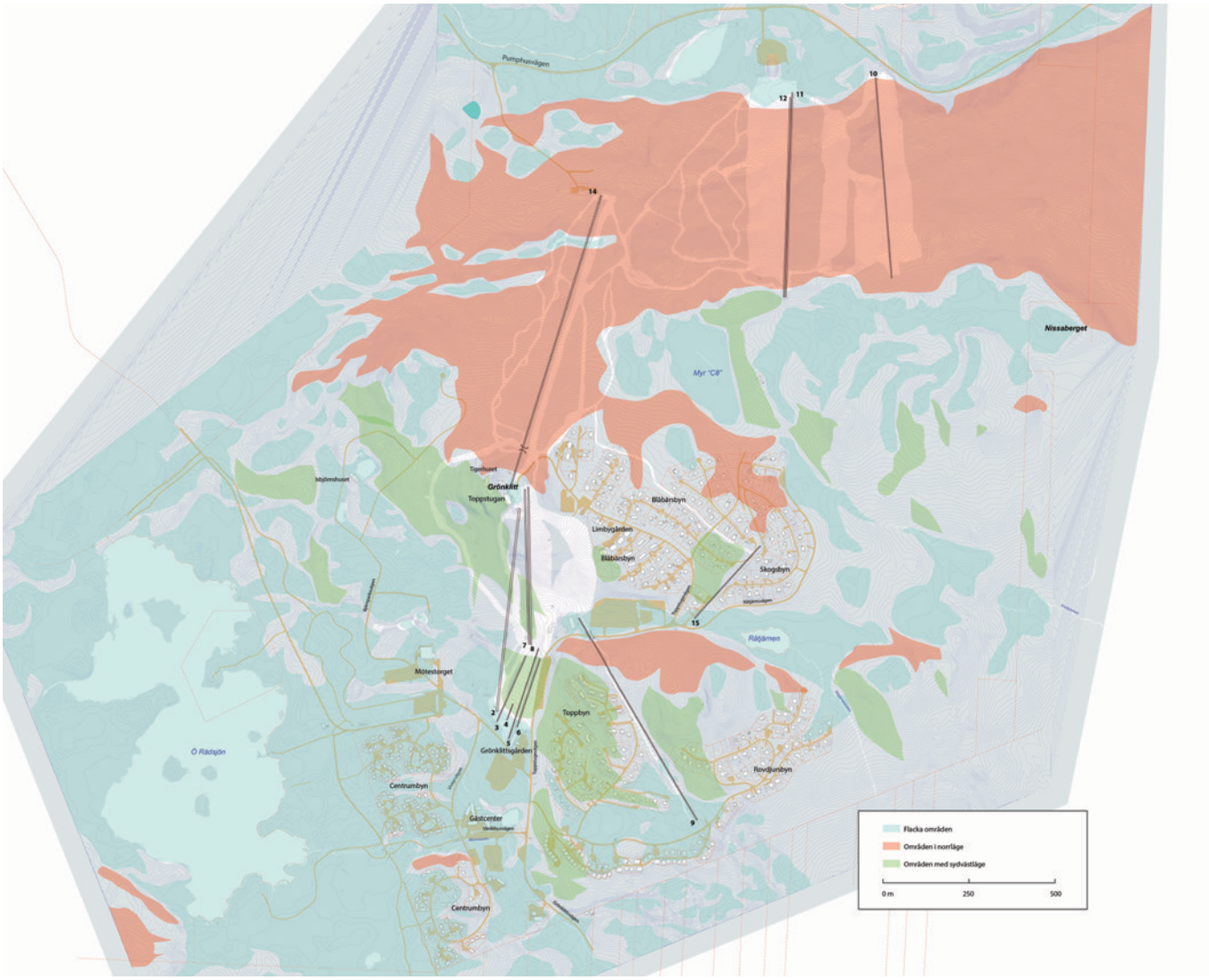
uppvärmning. Fördelar för lokalisering av ny bebyggelse som väger upp och balanserar detta, är närhet till terräng som redan är utvecklat som skidområde eller med fördel ansluts till detta, vilket har stor attraktionskraft.

NATUR & LANDSKAP

LANDSKAPSBILD

Orsa kommuns södra delar ingår i Siljansringen, en geologisk formation som bildades av ett meteoritnedslag för 380 miljoner år sedan. Meteoritnedslaget gav området ovanliga geologiska förutsättningar och en unik landskapsbild. Grönklitt och planområdet är synligt från stora områden liksom Orsasjön och dess omgivande höjder är synliga från området för planprogrammet.

Siljansområdet är utpekat som riksintresse för friluftslivet enligt MB 3 kap. 6 § och ett av riksintressets värden är just den tilltalande landskapsbilden. I värdebeskrivningen står att storskalig exploatering eller bebyggelse med dålig anpassning till landskapet kan skada landskapsbilden och därmed värdet för friluftslivet. Området är riksintresse för det rörliga friluftslivet enl. MB 4 kap. 2 §. Siljansleden passerar genom planområdet. Leden är 34 mil lång och sträcker sig runt Siljan och Orsasjön.

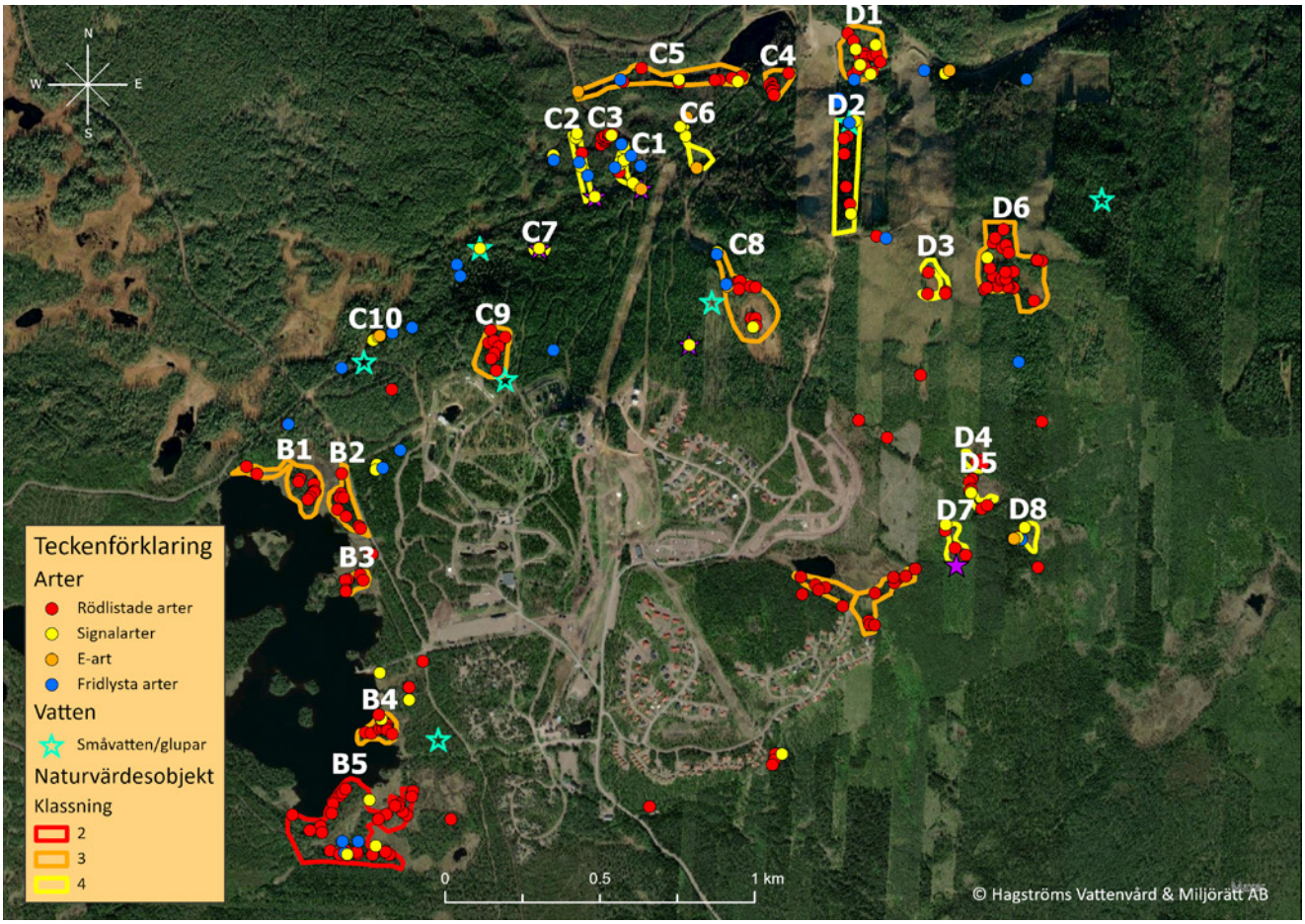

***Figur**: Karta som visar terrängens exponering i olika väderstreck.*

NATURVÄRDEN

Utredning om naturvärden i Orsa Grönklitt gjordes 2021-23 av Mylia Natur HB. Få naturvärden har hittats inom området för planprogrammet, vilket inte är oväntat eftersom nästan all skog i Grönklitt avverkades på 1970-talet. I stort sett hela Område NV, liksom stora delar av Område NO och Område O, saknar skoglig kontinuitet. Naturvärdesobjekt med klassning 2-4 har avgränsats utifrån fynd av rödlistade arter mm. Se figur enligt nedan.

Klass 2 har högt naturvärde och är också mycket värdefullt men med färre arter. Området har särskild betydelse för biologisk mångfald på regional eller nationell nivå. Klass 3 har påtagligt naturvärde med flera naturvårdsarter och enstaka rödlistade arter, varav någon med en livskraftig förekomst. Klass 4 har visst naturvärde med enstaka naturvårdsarter och enstaka rödlistade arter.

***Figur**: Fynd av naturvärdesobjekt på Hansjö 135:68 enligt NVI från 2023.*

STRANDSKYDD

Strandskydd, vilket regleras i 7 kap 13–18 §§ MB (1998:808) syftar till att långsiktigt trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden och bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten. Strandskyddet gäller 100 meter från strandkanten både upp på land och ut i vattnet, även miljön under vattnet. Enligt 4 kap 17 § PBL (2010:900), får kommunen upphäva strandskyddet för ett område om det finns särskilda skäl för det och om intresset av att ta området i anspråk på det sätt som avses med planen väger tyngre än strandskyddsintresset. Delar av området för planprogram-

met omfattas av det generella strandskyddet för Ö Rädsjön och Hällvasslen. Strandskyddsområdena som i översiktsplanen ingår i områden utpekade som "ny stadsbygd" är också utpekade som LIS-områden. Detta omfattar delar av strandskyddszonerna för Råtjärnen, Råtjärnsbäcken, Bjusvasseln och Knölbäcken. Strandskyddet för Råtjärnen och Råtjärnsbäcken är delvis upphävt av Länsstyrelsen 2024.

Ny strandskyddslagstiftning infördes 1/7 2025. Den nya lagstiftningen innebär bland annat att strandskyddet tas bort på sträckor av vattendrag som har en bredd på två meter eller mindre. Strandskyddet tas även bort på sjöar som har en yta som är högst en hektar.

De nya reglerna innebär även att inga konstgjorda vattendrag som är anlagda efter 1975 kommer att omfattas av strandskydd.

REKREATION & LEK

Orsa Grönklitt är en populär destination för aktivitetsbaserad turism och ett uppskattat rekreationsområde för såväl närboende som boende i och besökare till anläggningen. Under sommarhalvåret nyttjas stigarna i skogen för vandring, löpning och cykling. Man plockar bär och svamp, badar och gör vattenaktiviteter ute i Östra Rädsjön. Lekplatser finns även för de minsta. Planer finns för en större lekplats för de minsta i centrumområdet. Cykling utvecklas med downhill och alpinanläggningens funpark. En "klätterpark" eller "äventyrsbana" finns vid mötestorget. Vinterhalvåret innebär högsäsong för Orsa Grönklitt med de väl utvecklade möjligheterna till längdskidåkning och alpin utförsåkning som komplement.

BEBYGGELSE

Inom området för planprogrammet finns bebyggelse med c a 400 enheter. Det är bebyggda tomter med fritidshus men också några anläggningar för uthyrning av rum för destinationens gäster. I övrigt är området obebyggt. Planen angränsar till fäboden Fryksås med egen turistverksamhet. Fryksås som historisk miljö liksom de kulturhistoriska värdena i befintlig bebyggelse beskrivs nedan.

HISTORIA & KULTURVÄRDEN

HISTORIA TILL IDAG

Följande text ur Kulturmiljöanalys för Orsa Grönklitt, har författats av Dalarnas Museum med anledning av utbyggnaden av ny stollift för Mellanbacken.

Skid- och friluftsfrämjandets lokalavdelningar låg bakom flera föreningar och tillkomsten av slalombackar. Orsa Grönklitt utvecklades från och med 1960 då en toppstuga uppfördes och den första liften öppnades 1965. År 1963 anlades en semesterby vid campingen i Orsa med stugor uppförda i timmer.

En drivande faktor för Orsa var järnvägens ankomst omkring sekelskiftet 1900. I Orsa möttes inlandsbanan och Orsa-Bollnäs järnväg, vilket gjorde orten till en mindre järnvägsknut. Den gamla fäboden Fryksås blev under tidigt 1900-tal kraftigt exploaterad som turistmål. Som komplement till Fryksås växte Grönklitt fram som turistmål vid 1900-talets mitt. Dragningskraften där var

möjligheterna till skidåkning och annat friluftsliv. År 1975 uppfördes de första övernattningsstugorna, då under namnet Grönklitts stugby, det som idag är Centrumbyn.

Den första slalombacken var 500 meter lång och hade en fallhöjd på 80 meter. Till vintersäsongen 1978–79 öppnades en andra slalombacke. Toppstugan hade servering med plats för 50 gäster. Den första serviceanläggningen uppfördes 1979 och kompletterades 1983 med reception, utställningslokal och boenderum. De flesta liftarna kom att byggas under 1980-talet och toppstugan från 1960-talet byggdes ut 1986. Under senare tid har en ny toppstuga byggts och flera nya stugområden har tillkommit. Rovdjursparken stängdes hösten 2022.

KULTURVÄRDEN

Området ingår i riksintresseområde för rörligt friluftsliv enligt 4:2 Miljöbalken (MB). Exploateringsföretag och andra ingrepp i miljön är tillåtna endast om de inte möter hinder enligt 4 kap 2-8 § MB och de inte påtagligt skadar områdenas natur- och kulturvärden. Utvecklingen av Orsa Grönklitt hindras dock inte av bestämmelserna i 4 kap 2-6 §. Södra delen av området ingår i Siljansområdet som är riksintresse för friluftslivet enligt kap. 3 MB.

Området för planprogrammet angränsar i söder till Fryksås. Fryksås är en före detta fäbod, ensligt belägen i skogen norr om Orsa med hänförande utsikt över Orsasjön och Siljan. Fryksås ingår i riksintresset Siljansområdet dess historiska utveckling är en viktig del av riksintressets värden. Hela området är klassad som övrig kulturhistorisk lämning.

Bebyggelsen

Orsa kommun hade som markägare ett stort inflytande över utformningen av stugbebyggelsen i Grönklitt. En starkt dalaromantisk stil med historiska referenser gav de allra första stugorna sin karaktär. Byggnaderna försågs med detaljer som anspelade på nationalromantiken och idéer om det äldre bondesamhället. På vissa hus förekommer exempelvis fantasifullt tilltagna allmogedetaljer så som fönsterluckor, stora och små blyspröjsade fönster med färgat antikglas, kronskorstenar och farstukvistar med svarvade hörnstolpar och med rosmålningsmotiv. Grönklitt stugby, idag Centrumbyn, omfattar tre hustyper baserade på dalallmogens byggnadskultur.

Mellan 1985 och 1990 möjliggjorde nya detaljplaner ytterligare stugbebyggelse i Grönklitt och det som idag är Rovdjursbyn byggdes. Den dalaromantiska utformningen ersattes av en mer generell alpstil med rustik utformning utan koppling just till Dalarnas allmogekultur. Bebyggelsen under det sena 1990-talet och under det tidiga 2000-talet utfördes fortsatt med rustika timmerpaneler, växande uppglasade frontfasader med stora takutsprång och dämpade fasadkulörer med kontrasterande detaljer. Uppdelning av byggnadsvolymen i flera byggnadskroppar mildrade intrycket av stugornas omfattning. Här har bebyggelsen en tätare struktur med betydligt mindre utsparad skogsmark mellan hus- och husgrupper

Dalarnas museum gör bedömningen att bebyggelsen inom Centrumbyn har värden att vara varsam med och skulle kunna motsvara 8 kap. 13§ i Plan och Bygglagen. Rekommendationen lämnas att ”nya bebyggelseområden bör placeras separerade från äldre bebyggelse och bör inte sprängas in bland befint-

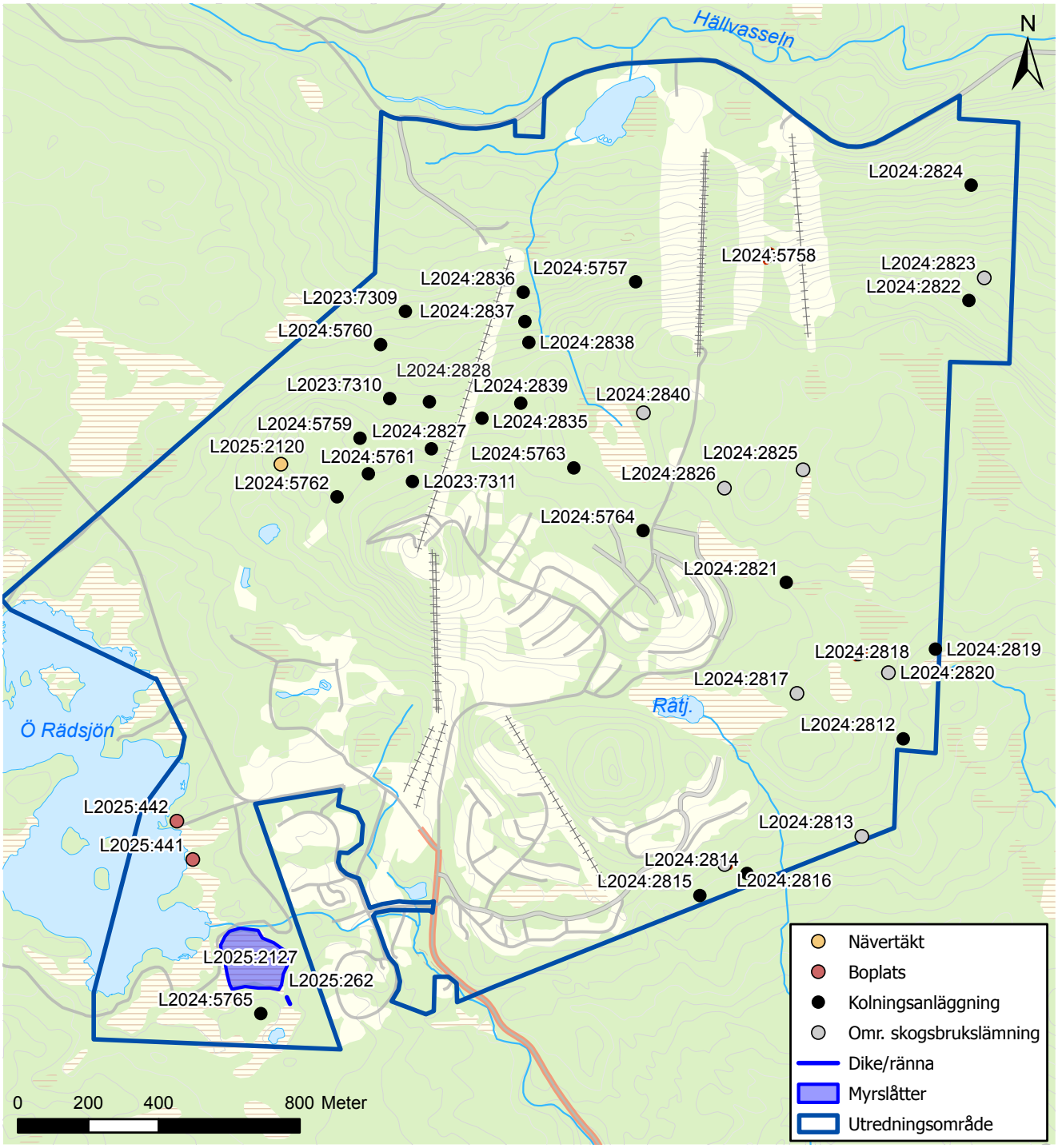

***Figur**: Stenlämning intill kolbotten i planområdets södra del.*

lig" samt att "nya områden bör tillåtas restriktivt mellan Centrumbyn och Östra Rådsjön då där kan finnas spår av äldre slåttermark. Ny bebyggelse bör utformas med sadeltak och träfasader med ytbehandling av slamfärg eller andra matta och/eller transparenta ytbehandlingar i dämpade kulörer.

FORNLÄMNINGAR

Under 2024 utförde Dalarnas museum en arkeologisk utredning i Grönklitt. Inom området fanns kolningsanläggningar registrerade sedan tidigare och runt om fanns flera fäbodlämningar.

***Figur**: Dokumenterade fornlämningar inom inventeringsområdet i kulturmiljöanalys (Dalarnas Museum). Gröna punkter=färdigregistrerade i KMR, gröna punkter=utkast till KMR och gula romber=ska in i KMR.*

Totalt kunde 37 nya lämningar dokumenteras inom utredningsområdet. Lämningarna bestod av 32 kolningsanläggningar, 2 stenåldersboplatser, ett dike, ett område för myrslåtter och ett område med björkar med spår efter nävertäkt. Kolningsanläggningarna bedömdes som möjlig fornlämning med tanke på dess närhet till äldre bruk och hytta. Stenåldersboplatserna var något tveksamma eftersom man också hade använt krossad porfyr till vägar ned till stranden och även de bedömdes som möjlig fornlämning. Diket, område för myrslåtter och nävertäkten bedömdes som övrig kulturhistorisk lämning. Kolningsanläggningar registrerade i Skogens pärlor besöktes i fält, beskrevs och lades in i Kulturmiljöregistret (KMR).

Förkortningen "KMR" som används av Dalarnas Museum för inventeringen, står för Kulturmiljöregistret. Det är ett register som hanteras av Riksantikvarieämbetet och innehåller information om kulturmiljöer och arkeologiska lämningar i Sverige. Kulturmiljöregistret används för att dokumentera och bevara information om olika typer av kulturhistoriska objekt och platser.

En av kolningsanläggningarna i Skogens pärlor gick att avskriva. Utöver boplatserna iakttogs inga platser under inventeringen, där under mark dolda lämningar kunde misstänkas.

ALPNANLÄGGNINGEN 2024-25

NEDFARTER

Orsa Grönklitt har 23 nedfarter för alpin utförsåkning säsongen 2024-25. Sammantaget var nedfarternas yta 36,8 Ha. Nyckeltal för acceptabel täthet mellan aktiva skidåkare ("densitet") har använts för att bedöma teoretisk kapacitet. Utgångspunkten i bedömningen är att gröna och blå, d v s mycket lätta respektive lätta nedfarter på grund av lägre hastighet för skidåkarna, tål högre täthet, utan att de upplevs som osäkra. Totalt fanns säsongen 2024-25 plats för 612 samtidiga skidåkare.

LIFTAR

Orsa Grönklitt hade 15 liftar i drift, säsongen 2024-25. Den totala installerade kapaciteten var 13 300 personer per timma, vilket inte säger så mycket då den reduceras av olika driftsstörningar (antagandet är att 90 procent av den installerade kapaciteten är tillgänglig över tid). Mer rättvisande är hur många personer som sitter i en lift samtidigt. Det beror på antal personer per medbringare, hur tätt de sitter samt på dragwirens hastighet. De 15 liftarna i Orsa Grönklitt, hade säsongen 2024-25 en momentan kapacitet på 493 samtidiga skidåkare.

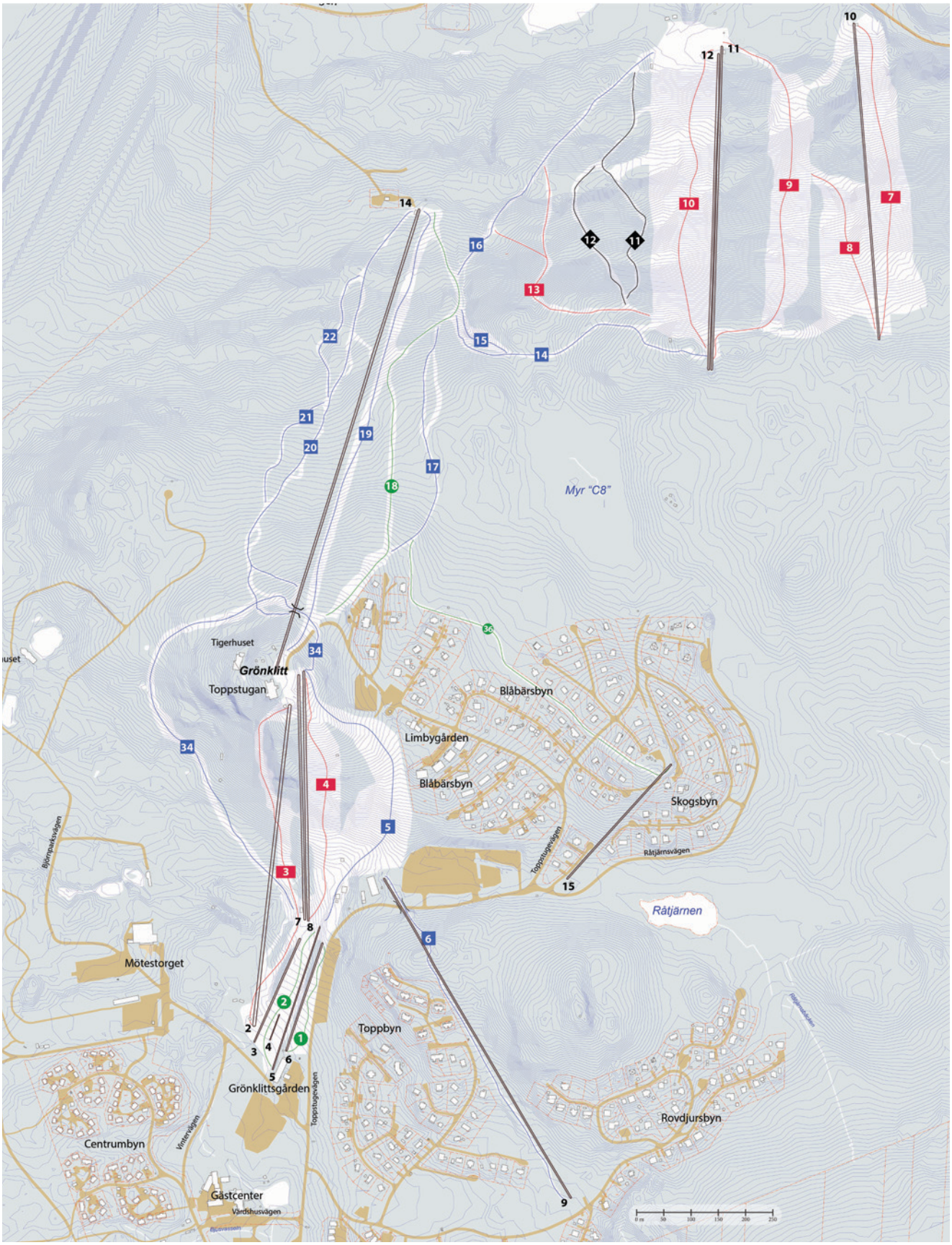
BALANS, SKIDSYSTEMETS KAPACITET

Den installerade momentana liftkapaciteten och den acceptabla tätheten i nedfarterna ligger till grund för en beräkning av alpinanläggningens totala kapacitet. Lägst siffra är dimensionerande. Ofta är siffran som i Orsa Grönklitt lägre för liftarnas kapacitet än för nedfarterna, eftersom det är mer kostsamt att bygga ut liftar än nedfarter. Om den momentana kapaciteten i liftsystemet multipliceras med tre fås 1480 personer (Skiers At One Time).

Alpinanläggningens kapacitet jämförs med det teoretiska behovet som alstras från boende och daggäster. I Orsa Grönklitt är den dimensionerande beläggningen 2901 personer (Tillgängliga alpina skidåkare). Denna siffra har räknats fram genom antagandet att destinationens varma bäddar har 90 procents beläggning i genomsnitt och att de kalla bäddarna på destinationen i genomsnitt har 30 procents beläggning och 20 procent i övriga kommunen.

I enkäter bland gästerna i Orsa Grönklitt har framkommit att 40 procent åker utför. Detta är en låg siffra jämfört med andra vinterdestinationer men i Orsa Grönklitt, där längd- och turåkning har flest användare, så är det rimligt. Därtill görs en bedömning om hur stor andel av de som är närvarande i alpinanläggningen som är aktiva samtidigt, d v s som inte besöker restaurang, toalett etc.

Om 75 procent av de närvarande samtidigt ägnar sig åt utförsåkning, fås totalt 870 "samtidiga aktiva alpina skidåkare". Till de boende på destinationen som är aktiva alpina skidåkare, läggs de skidåkare som alstras genom dagbesök. Med samma antagande om andel som åker utför, 40 procent, och samma andel som är aktiva, 75 procent, fås 653 alpina skidåkare från dagbesök för säsongen 2024-25. Sammantaget ger beräkningarna en maximal belastning på den alpina skidanläggningen från 1523 personer samtidigt. Anläggningen är därmed är något underdimensionerad under de dagar som har allra högst belastning men rimmar med bilden av att besökstrycket under huvuddelen av säsongen och för de flesta skidåkare är acceptabelt. Undantag är nyckelpunkter i systemet som t ex mellanliftarna vilka under högsäsongsveckorna har längre köer vid skiddagens slut. Investeringen i en ny stollift i nordväst avser att avhjälpa detta.

***Figur**: Alpinanläggningen vid Orsa Grönklitt, säsongen 2024-2025.*

GATOR OCH TRAFIK

Till området för planprogrammet leder riksväg 1008, (Fryksås – Grönklitt). Fryksåsvägen riksväg 1002, (sträckan Orsa – Fryksås) byggdes senast om 2006. Vägen håller god teknisk standard, vilket ligger till grund för analys av planprogrammets genomförbarhet och dess trafikala konsekvenser för omgivningarna. Genom området för planprogrammet och till de olika delområdena, finns enklare grusvägar. Följande beskrivning är hämtad ut SWECOs rapport "Trafikutredning centrala Orsa, 24.10.14:

Grönklittsområdet nås från E45 som passerar på östra sidan av centrala Orsa via länsvägarna 1000 samt 1002/1008. Hastigheten genom tätorten är begränsad till 40 km/tim. Utanför tätorten är hastigheten begränsad till 40/60 km/tim på väg 1000 medan väg 1002 har hastighetsgränsen 70 km/tim. Tung trafik hänvisas till länsväg 1003 (Hansjövägen) och leds förbi Orsa, för att i stället ansluta till länsväg 1000 i korsningen Våmhusvägen-Nissavägen-Backängsvägen några kilometer norr om tätorten. På länsväg 1003 är hastighetsgränsen omväxlande i huvudsak 40/60 km/tim med delar närmast E45 begränsad till 70 km/tim.

TRAFIKUTVECKLING OCH SÄSONGSVARIATION

Trafikmätningar har genomförts vid flera olika tillfällen. De mätningar som Trafikverket genomfört är gjorda med slangmätningar medan mätningar som genomförts av Orsa kommun är gjorda med kamera/radar.

För att bedöma hur trafiken förändrats över tid har en jämförelse gjorts för trafikmätningar på Moravägen strax väster om Blästgatan. Radarmätning har jämförts med mätningar från flera tillfällen 2004 och 2016 och jämförelsen visar att trafikflödet är relativt oförändrat och snarast minskat något över tid. Detta talar därmed inte för att göra någon allmän uppräkning av befintliga trafikflöden utöver tillskott vid planerad utbyggnad.

Trafikverket har tidigare sammanställt en bedömning av säsongsvariation på platsen som visar på att de högsta trafikflödena förekommer under sommartid medan hela vintersäsongen ligger under skattad ÅDT. Rovdjursparken, som tidigare genererat trafik sommartid, är sedan 2022 stängd.

Trafikflöden för korsningen Våmhusvägen – Fryksåsvägen har angivits utifrån äldre trafikmätningar. För den östra anslutningspunkten finns en trafikmätning genomförd för perioden kring jul/nyår 2019/2020 vilket bedöms motsvara högsäsong vid Orsa Grönklitt med hög trafikbelastning. För Fryksåsvägen finns en mätning som genomförts under sportlovsperioden 2023 vilket därmed också bedöms motsvara högsäsong vid Orsa Grönklitt. Äldre trafikmätningar hos Trafikverket från 2003 och 2014 visar inte på någon egentlig förändring av trafikflödet. Besökare till Orsa Grönklitt bedöms nästintill uteslutande färdas via centrala Orsa och därmed nyttja den östra delen av Våmhusvägen.

Gång – och cykeltrafik

Det finns ingen separat gång- och cykelled kontinuerligt från Orsa samhälle till Grönklitt eller inom Orsa Grönklitt.

Kollektivtrafik

Det går reguljär busstrafik mellan Orsa samhälle och Orsa Grönklitt, linje 342,

med en tur på förmiddagen i båda riktningarna och en tur på eftermiddagen i båda riktningarna.

Biltrafik
Lokalvägarna inom området för planprogrammet är privata och ingår i gemensamhetsanläggningar som sköts av ideella vägföreningar.

Skotertrafik
Inom området gäller ett äldre skoterförbud som avses ersättas med ett reviderat och uppdaterat förbud.

STÖRNINGAR & RISKER

FÖRORENINGAR
Reningsverket, som numera byggts om till avloppspumpstation, är ett potentiellt förorenat område (ej riskklassat).

GEOTEKNIK
Ingen risk för ras och skred inom planområdet.

BULLER
En störningskälla för de boende i fritidshusen i Orsa Grönklitt, är buller från snökanoner. Boverkets regler ska uppfyllas. När det gäller avståndet från snökanoninstallationer till det närmaste fritidshuset, så beror nivån på flera faktorer, inklusive ljudnivån från snökanonen, terrängen, väderförhållandena och mer.

I övrigt placeras ny bebyggelse med lämpligt avstånd till vägar utifrån bullersynpunkt. Boverket och SKR anger lämpliga avstånd för bostäder till vägar.

BRAND
Orsas brandstation ligger omkring 13 km från området för planprogrammet. Vid byggnation kan brandkårens stegutrustning, pga insatstiden, ej tillgodoräknas som alternativ utrymningsväg i området. För att brandkåren ska kunna anses ha tillträde till byggnader i området bör avståndet mellan uppställningsplats för brandkårens fordon och byggnadens angreppspunkt normalt inte överstiga 50 m. Brandvattenförsörjningen i området kommer att utföras som ett alternativt brandvattensystem och planeras i nära dialog med brandkåren.

TEKNISK FÖRSÖRJNING

VATTEN -OCH AVLOPP
Försörjning av vatten och spillvatten för outnyttjade byggrätter och eventuellt tillkommande Attefallshus inom planprogrammet och befintligt verksamhetsområde för Orsa Grönklitt är huvudmannens ansvar med Nodava som utförare. Uppskattad belastning utifrån gällande befintliga detaljplaner är ca 2800 PE personekvivalenter.

Orsa Grönklitt Friluftsanläggning AB har avtal med Orsa kommun om att en utbyggnad medges inom området för planprogrammet som motsvarar förstärkt VA-kapacitet för 8000 tillkommande bäddar, ca 5600 PE personekvivalenter.

Spillvattenrening för befintligt område och planprogramsområdet kommer att ske i Orsa reningsverk, dricksvattenförsörjning tillgodoses av vattenproduktionen i Orsa och Grönklitt.

DAGVATTEN

Beträffande dagvatten, se ovan, avsnittet om "Geoteknik och Dagvatten", sid 21.

Avtal om överföringsledningar

Kommunfullmäktige i Orsa kommun beslutade 2022-05-30 att godkänna ett avtal gällande finansiering av VA-överföringsledningar mellan Orsa tätort och Orsa Grönklitt. Avsikten från Orsa Grönklitt Friluftsanläggning AB (då kallade Grönklittsgruppen AB) var att under den närmaste femtonårsperioden etablera nya bostäder omfattande cirka 8000 bäddar, vilka ska införlivas inom verksamhetsområdet för vatten och spillvatten. Avtalet som godkändes av kommunfullmäktige 2022 reglerar hur ansvar och avgifter för VA-projektet fördelas mellan Orsa Grönklitt Friluftsanläggning AB och Orsa kommun (Orsa Vatten och Avfall AB).

Reningen av spillvatten från Grönklitt och Fryksås kommer att ske i Bunks avloppsreningsverk ARV i centrala Orsa. Bunks avloppsreningsverk har kapacitet och tillstånd att rena spillvatten från 10 000 Personekvivalenter Pe med tillstånd att utöka reningen till 19 000 Personekvivalenter Pe. Under 2023 påbörjades ett arbete med att bygga överföringsledningar för dricksvatten och spillvatten från Orsa till Grönklitt. Arbetet avslutades under 2024.

Dricksvatten

Dricksvattenförsörjningen i Orsa Grönklitt planeras utgöras av vattenleverans från Grönklitts samt Boggas vattenverk. Befintligt vattenverk i Grönklitt tillsammans med Boggas vattenverk i Orsa har kapacitet att försörja befintlig bebyggelse i Grönklitt och Fryksås samt tillkommande bäddar enligt avtal om överföringsledning.

STADSNÄT

Stadsnätet inom Orsa Grönklitt är en bra utgångspunkt för planprogrammet men behöver byggas ut i samma utsträckning som bebyggelsen utvecklas.

ELNÄT

På stamnätsnivå är det Svenska kraftnät som har ansvaret för att distribuera effekt i norra och södra Sverige. Regionnätet fördelar effekten och sedan finns lokalnätet som matar nätstationerna som står ute i detaljplaneområdena.

De transformerar ner strömmen till 400 Kv, som går till byggnader. Utmaningarna för Grönklitt finns i såväl regionnät och lokalnät som har begränsad kapacitet.

Det finns två fördelningsstationer inom området idag. Effektuttaget ligger kring 5-6 MW. Tidigare känd utökning framåt, är ca en MW ytterligare (reservkapacitet). Skulle man lägga på en MW i belastning så innebär det problem. Avståndet, nätmässigt ger höga spänningsfall. Utbyggnaden av lift #16 kanske drar 1 MW. Då är reserven förbrukad. Två snabbladdare förbrukar också 0,5 MW. Då är kapaciteten fullt intecknad och det krävs regionnätsförstärkning som har sina tillståndsprocesser.

Utveckling av regionnätet (72,5 kV) och ny fördelningsstation i Grönklitt fordrar tillstånd. Det pågår redan en sådan process angående ledning från Blyberg och denna kommer nu att uppdateras. Det finns inget pågående koncessionsärende, ännu men konsulter som ska utreda sträckningar är upphandlade. Ett samråd kommer att samla in synpunkter och sedan görs eventuella justering av föreslagna sträckningar. Därefter sker koncessionsansökan med MKB till Energimarknadsinspektionen. Överklagande kan pågå i flera steg, till Mark- och miljödomstolen respektive Mark- och miljööverdomstolen. Därefter blir koncessionen kraftvunnen och anläggningsarbetet kan påbörjas. Projekteringen pågår parallellt med koncessionsärendet. En rimlig tidshorisont är fyra år.

UPPVÄRMNING

Inom Orsa Grönklitt finns inga närvärmecentraler. Lokala lösningar för uppvärmning (bergvärme) tillämpas men är anmälningspliktig verksamhet (tillstånd kan behövas inom vattenskyddsområde) Man kan inte ha sådana anläggningar för nära varandra. Angående tillkommande tomter bör därför ett resonemang föras kring dimensionering och placering av uppvärmningssystem i kommande detaljplanearbeten.

AVFALL

Orsa Vatten och Avfall AB ansvarar för avfallshantering i Orsa kommun. Mat och restavfall, förpackningar (pappers-, plast-, metall-, och glasförpackningar) samt returpapper ska enligt gällande förordningar samlas in fastighetsnära from 1 jan 2027. I Grönklitt kommer detta att genomföras så att hämtning sker på gemensamma hämtställen.

Inom området kommer det även att behöva tillskapas platser för det så kallade skrymmande förpackningsmaterial (plast och papper) som inte ska sorteras tillsammans med övriga förpackningar.

Under genomförandeperioden kommer mängden bygg- och rivningsavfall från området att öka. Verksamheter/Företag lämnar det byggavfall som uppkommer i olika uppdrag hos de avfallsmottagare som tillhandahåller återvinningstjänster för företag. Privatpersoner som renoverar /bygger själv lämnar in byggavfall på ÅVC. Denna hantering bedöms fungera för den fortsatta utvecklingen. Grovavfall lämnas på Hedens återvinningscentral (ÅVC) som ligger cirka 15 kilometer sydost om Grönklitt.

POST

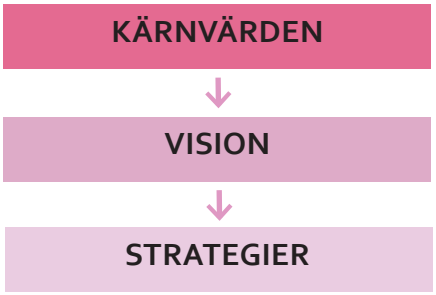
Närmaste post- och paketombud finns i centrala Orsa. Vid planering av postlådor behövs en genomtänkt trafikplanering och det rekommenderas att postlådor placeras på samma sida av vägen för att undvika att postutdelare inte behöver köra längs med samma gata två gånger. På så vis kan chaufförerna även undvika vändningar och backningar vilket ökar säkerheten för boende. Det är positivt att göra lådsamlingar, antingen större eller flera mindre, och dessa får gärna samlokaliseras tillsammans med sopkärl och återvinning. Det leder till ett färre antal stopp och starter vilket bidrar till en minskad miljöbelastning från postfordon.

VISION & STRATEGIER

VISION & STRATEGIER

Värdetexterna nedan för Orsa Grönklitt tjänar som illustration av vad som är destinationens identitet och reseanledning. Utifrån dessa har formulerats "kärnvärden", en "vision" och en "strategi" för planprogrammets ändamål.

IDENTITET OCH RESEANLEDNING, ORSA GRÖNKLITT:

- Att skapa minnen för livet - i hjärtat av Dalarna

- Att göra det kul, att besökaren ska kunna utmana sig själv oavsett om det innebär att bara andas och njuta av tystnaden eller att tänja på gränserna tills adrenalinet sprutar. Alla ska kunna uppleva äventyr och skapa minnen, tillsammans eller på egen hand.

- Boendet i Orsa Grönklitt ska ha närhet till det mesta, såväl sommar som vinter. Vackra och moderna fjällstugor med vacker milsvid utsikt utöver Orsasjön blandas med enklare stugor med naturen och skogen alldeles intill stugknuten. Nära anslutning till både slalombackar, cykelleder, längdspår och andra aktiviteter - ski in/out när den är som bäst!

- Orsa Grönklitt som destination är engagerad i att främja hållbarhet och miljömedvetenhet. Målet är att minimera påverkan på miljön samtidigt som minnesvärda och trevliga upplevelser skapas för gästerna.

KÄRNVÄRDEN, ORSA GRÖNKLITT

Äkta – kunderbjudande förankrat i vad som är tradition i Orsa

Hållbart – utvecklar och erbjuder upplevelser med minimal miljöpåverkan

Familjevänligt – prioriterar upplevelser för vuxna och barn i olika åldrar

VISION

Dalarnas främsta destination för längdskidåkning och sommarmotion i skogen

STRATEGIER

- Uppdaterat och ökat utbud inom nyckelaktiviteter

- Naturnära boende inom varierade boendeformer

- En större koncentration till centrum med höga platskvaliteter

- Närservice med hög kvalitet inom anläggningen

- Ökande möjligheter att komma till destinationen med kollektiva färdmedel

PROGRAMFÖRSLAG

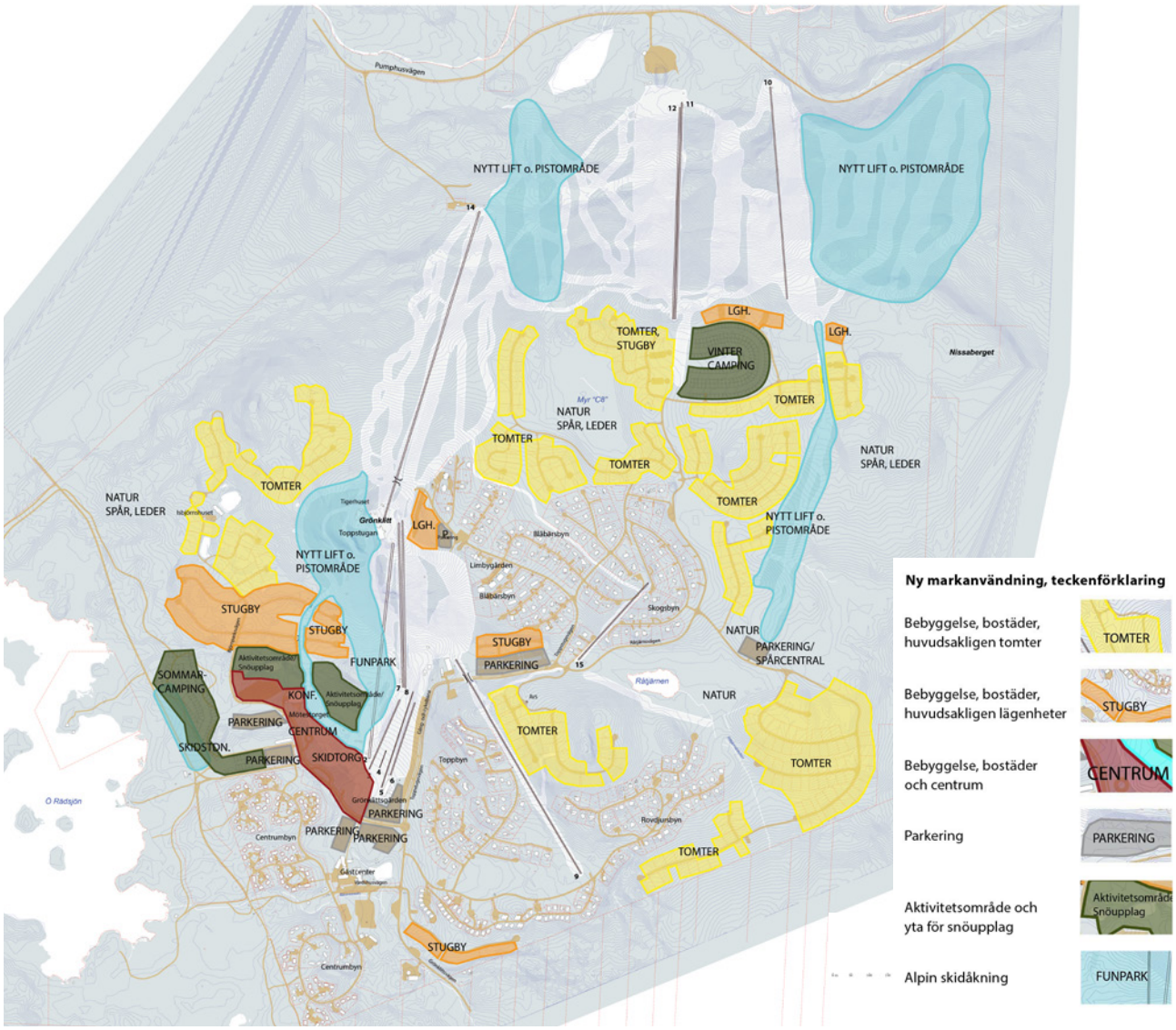
Figur: Visualisering av sportshop. agnasARK 2025

PROGRAMFÖRSLAG, SYFTE

Syftet med planprogrammet är att utreda förutsättningarna samt bedöma genomförbarheten för nya fritidsbostäder och ett utvecklat skidområde i Grönklitt. Genom att bebygga nya områden invid alpinanläggningen kan man skapa fina Ski-in/Ski-out lägen för många av bostäderna, på en destination i Dalarna med en såväl sportig som familjevänlig profil. Grönklitt kan bli än mer attraktivt tack vare närheten till fina spår och cykelleder, strövområden samt aktiviteter på Ö Rädsjön.

Grönklitt ligger lättillgängligt i förhållande till Orsa genom Fryksåsvägen med goda möjligheter att snabbt nå både Falun och Borlänge.

Enskilt huvudmannaskap avses råda inom kommande detaljplaner. Det särskilda skäl som åberopas för enskilt huvudmannaskap är att området är avsett för bostadsbebyggelse som endast används under delar av året, såsom fritidshusbebyggelse. Ett annat skäl är att de flesta detaljplaner i Grönklitt har enskilt huvudmannaskap, vilket innebär att huvudmannaskapet blir enhetligt.

Figur: Förslag till planprogram för Orsa Grönklitt, plankarta.

Nya bostadsområden ska innehålla en blandning av hustyper, lägenhetsstorlekar och upplåtelseformer. Inom programområdet behöver därför en möjlighet att uppföra bostäder med olika storlekar och upplåtelseformer tillskapas. Tätare bebyggelse placeras lämpligast i områdets mer centrala delar, där kollektivtrafik och service enklast kan utvecklas. Servicepunkter med restaurang och ev handel bör även kunna finnas i anslutning till Norrbackarna.

BEBYGGELSE

Plankartan, som hör till programmet, är en principiell strukturkarta som visar bebyggelse och samband med omgivningen. Exakt utformning läggs fast i kommande detaljplaneläggning. Destination Orsa Grönklitt bedöms att i framtiden totalt kunna inrymma cirka 1600 bostadsenheter för fritidsboende, i en blandning av villa- grupp- och lägenhetshus.

Det bedöms totalt sett innebära att ca 12000 bäddar kommer att finnas när planprogrammet är fullt utbyggt. 4000 av dessa bäddar finns sen tidigare.

Planprogrammet anger möjliga utbyggnadsetapper samt hur stora de är – inte utbyggnadsordningen. Detta avgörs av utvecklingen på marknaden för fritidshus. Framförallt kommer inte utvecklingen enligt förslaget att ske på en gång

Illustrationskartorna i planprogrammet redovisar enbart ett möjligt sätt att disponera området. Utformning och omfattning enligt illustrationerna kommer att förändras vid mer fördjupade studier i samband med detaljplaneläggningen. Programförslaget bifogas längst bak i handlingen i format A3.

En beräkningsförutsättning för antalet bäddar i framtida utvecklingsetapper, har varit att 20 procent av alla föreslagna tomtplatser bebyggs med Attefallshus med vardera 2 bäddar, vilket är väsentligt högre andel än vad befintliga tomtplatser har bebyggts med.

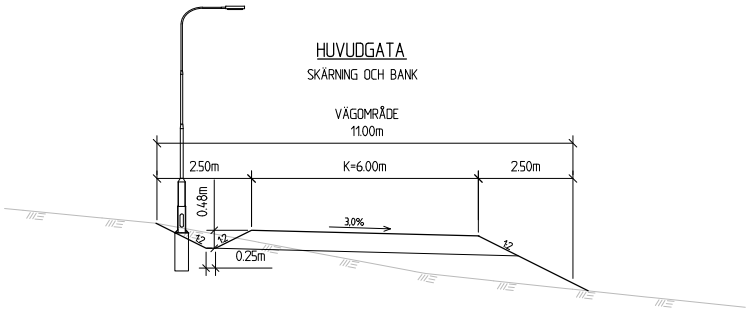
INFRASTRUKTUR

Gemensamhetsanläggningar avses bildas för vägar m.m. inom planområdet. En gemensamhetsanläggning är en anläggning som är gemensam för flera fastigheter. I gemensamhetsanläggningen deltar flera fastigheter och de kan bekosta både anläggandet och driften enligt andelstal som fastställs av lantmäteriet.

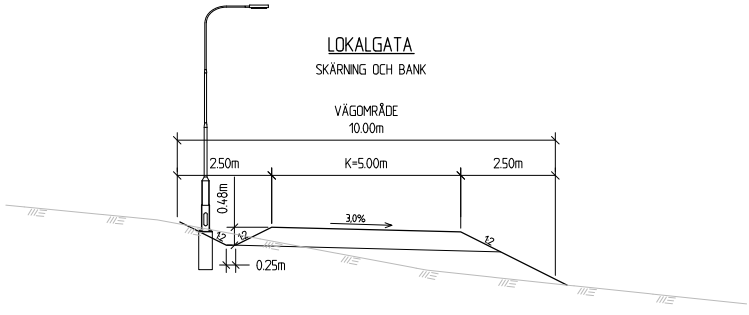
Andelstal kan även komma att ges till en gemensamhetsanläggning för anslutning till en intilliggande gemensamhetsanläggning. En gemensamhetsanläggning kan förvaltas antingen genom samfällighetsförening eller genom delägarförvaltning. Inom detaljplanen kan flera gemensamhetsanläggningar bildas för samma eller olika ändamål då det är lämpligt att hålla isär olika funktioner och delägarkretsar. Detaljplanen styr inte hur många gemensamhetsanläggningar som kan bildas, fastighetsägarna yrkar själva om detta i en lantmäteriförrättning. Gemensamhetsanläggningar kan bildas för detaljplanens gator, område för källsortering och posthantering och de till gatan hörande dikena vilka även ska hantera dagvatten från bostadsfastigheterna.

Vägnätet inom Orsa Grönklitt består av huvudvägar och sidovägar. Grönklittvägen/Toppstugevägen och Björnparksvägen är huvudvägar och matar till alla sidovägar. Se typsektioner i figurerna här ovan. Beträffande en ambition om separering av gång- och cykeltrafik, föreslogs i det tidigare centrumutvecklingsprojekt 2019, att gång- och cykelvägar anläggs längs del av Toppstugevägen, från Värdshusvägen fram till "liftbron" (vid nuvarande vintercamping).

Sidovägarna är i de flesta fall korta och har en relativt smal sektion för att hålla nere hastigheten för att skapa en trygg trafikmiljö för oskyddade trafikanter som samsas med biltrafiken. I det fortsatta planarbetet kommer såväl huvudvägarnas som sidovägarnas utformning att studeras ytterligare för att se om fler möjligheter finns att skapa en tryggare trafikmiljö för oskyddade trafikanter. Detta måste dock ske i avvägning med snöröjning, framkomlighet för renhållnings- och snöröjningsfordon etc. Förslaget i planprogrammet innebär att separat gång- och cykelbana anläggs längs Toppstugevägen, från nuvarande korsning med Värdshusvägen, förbi nuvarande vintercamping, fram till korsningen med Råtjärnsvägen.

Figur *Principsektion, huvudväg utan gång- och cykelväg, skala 1:200. Varianter för andra typsituationer i terrängen.*

Figur *Principsektion, sidoväg, skala 1:200. Varianter för andra typsituationer i terrängen.*

Programområdet trafikförsörjs via Grönklittsvägen. Utformning av anslutningar till utvecklingsområden ska utredas i detaljplaneskede vad gäller korsningstyp, vilplan, radier, på- och avkörningsfält mm. Huvudvägar i området föreslås få en körbanebredd på ca 6,0 meter. Huvudvägarnas stödremsor ska vara tillräckligt breda för att rymma belysningsarmaturer och servisbrunnar etc som ska ligga inom gatuområdet. Val av slutlig typsektion för respektive väg, görs i det fortsatta arbetet med detaljplanen. Varje väg bör anpassas med hänsyn till terrängförhållanden, avvattning, planerad typ av bebyggelse mm. Samordning vid förläggning av el och fibernät är önskvärt. Hur el- och fibernät skall byggas ut utreds i kommande detaljplanearbeten.

Beträffande redovisade typsektioner: Det är viktigt att mothållstriangeln ges ett skydd så att den inte skadas. Lämpligt skydd utreds i det fortsatta planarbetet. En mothållstriangel fungerar genom att skapa en triangulär form av material, ofta jord eller sten, som placeras vid sidan av vägen. Detta hjälper till att motverka de krafter som kan orsaka sättningar eller glidningar i vägkroppen. Genom att använda en mothållstriangel kan man fördela belastningen från vägen och minska risken för deformationer, vilket bidrar till en mer hållbar och säker vägkonstruktion.

När det gäller kollektivtrafik bör möjlighet utredas att tillskapa en ny busshållplats längs/invid Björnparksvägen och vid Toppstugevägen på båda sidorna av dessa i höjd med programområdet för att förbättra tillgängligheten. Hur kollektivtrafikförsörjning kan ske kommer att utredas vidare i detaljplaneskedet och samlat med planerad försörjning av området för planprogrammet för att hitta hållplatslägen som blir lättillgängliga för gång- och cykeltrafikanter och med acceptabla lutningar för busstrafiken.

Parkeringar föreslås lösas inom respektive fastighet. Utrymme för fler och större parkeringar för daggäster kan exempelvis lösas vid framtida spårcentral, på nuvarande vintercamping och vid dalstationen för den nya Mellanliften.

SAMHÄLLSSERVICE

Då området framförallt planeras för fritidsboende finns ingen särskild service, så som förskola, gruppboende eller daglig verksamhet inom Orsa Grönklitt.

LEK OCH REKREATION

Inom området finns många stigar och dessa används för bl a löpning, orientering och cykling sommartid. Vintertid är längdskidåkning en av de viktigaste aktiviteterna. Värden för friluftslivet i övrigt består av närheten till alpinanläggningen, klätterparken och vattenaktiviteter som bad och fiske på Ö Rädsjön. En lekplats för de minsta planeras att byggas i centrumområdet.

Lokalgatorna inom området har utformats så att de boende lätt kan ta sig till ovanstående områden. Området har även utformats för att underlätta möjligheten att på skidor ta sig till och från alpinanläggningen. En ny spårcentral förläggs i programområdets östra del, nära ny tillfartsväg till område 1.

TERRÄNGANPASSNING

En översiktlig bedömning har gjorts av föreslagna vägar inom programområdet och dess anslutningar mot nuvarande vägnät. Väglutningar på maximalt 8 % eftersträvas längs gator i området. Lutning på vilplan i korsning bör inte överskrida 2,5 %. I de brantaste partierna bör bebyggelsen utgöras av rad- och kedjehus i suterräng, som får ett enhetligt utseende och där ett helhetsgrepp kan tas när det gäller höjdsättning och parkeringslösning för att undvika stora utfyllnader.

GESTALTNING

God arkitektonisk form-, färg- och materialsamverkan ska prägla området och färgsättningen av den nya bebyggelsen ska relatera till befintlig bebyggelse i närområdet. Färgsättningen ska anpassas utifrån naturfärger, vilket ger en god anpassning till områdets nuvarande karaktär. Fasadmaterial ska huvudsakligen vara av trä. Färgsättning av fasader ska ha kulörer som är mörka och matta som till exempel falurött, -svart, -grått, alternativt en naturfärg eller järnvitriol (f2). Ljusa kulörer som vitt eller gult och dylikt ska inte användas. Naturträfasader av något ljusare kulör kan dock vara lämpligt.

Figur *Färgnyanser som rekommenderas: falurött, falusvart och järnvitriol ("natur").*

Figur Exempel på bostadstyper - fristående byggnader - som kan vara aktuella för de olika framtida delområdena i Orsa Grönklitt. Bilden är från Skogsbyn.

Figur Exempel på grupphus som kan vara aktuella för de olika framtida delområdena i Orsa Grönklitt. Projektbild från Kläppen, Sälen. Arkitekt: Hans Göran Skogsjö.

BOSTADSTYPER

FRILIGGANDE HUS

Inom området för planprogrammet, har flera olika bostadstyper illustrerats. Dels friliggande hus, dels grupphus och dels lägenhetshus. De friliggande byggnaderna har skisserats med byggnadsarea 150 m2 och bostadsarea 120 m2 på tomtstorlekar mellan 750 och 1000 m2. Detta medger normalt 8 bäddar. Utöver detta har man på varje tomtplats möjlighet att bygga ett Attefallshus, som rymmer ytterligare 2 bäddar.

Nya delområden med attraktiva tomtplatser har skisserats inom det nordvästra området (väster och norr om tidigare rovdjurspark), nordost om befintlig bebyggelse, närmast den norra delen av nuvarande och planerad alpinanläggning, samt öster och söder om nuvarande tomter.

Figur *Exempel på lägenhetshus som kan vara aktuellt för de olika framtida delområdena i Orsa Grönklitt. Bilden är från Greenwoods projekt på Toppstugevägen.*

Figur *Exempel på lägenhetshus som kan vara aktuellt för de olika framtida delområdena i Orsa Grönklitt. Bilden är Stöten, Sälen. Arkitekt: Hans Göran Skogsjö.*

GRUPPHUS

Inom flera delområden har skisserats möjlighet att uppföra grupphusbebyggelse. Även grupphusen medger normalt en bostadsarea på 120 m2. Möjligheter att bygga grupphus har skisserats inom samtliga utvecklingsområden, utom det östra.

Den definitiva fördelningen mellan tomtplatser för friliggande hus och grupphus är beroende av det aktuella marknadsläget och bestämmelserna i respektive detaljplan avses göras flexibla för att på flera platser medge bägge typerna.

LÄGENHETSHUS

Den moderna destinationen erbjuder olika slags boendeformer för olika önskemål och inom Orsa Grönklitt finns behov och möjlighet att utveckla särskilda delområden med tätare miljöer som formas av lägenhetshus.

Figur *Exempel på bostadstyper - lägenhetshus. PeGe Hillinge, 2024.*

Figur *Exempel på bostadstyper - Hotell. PeGe Hillinge, 2024.*

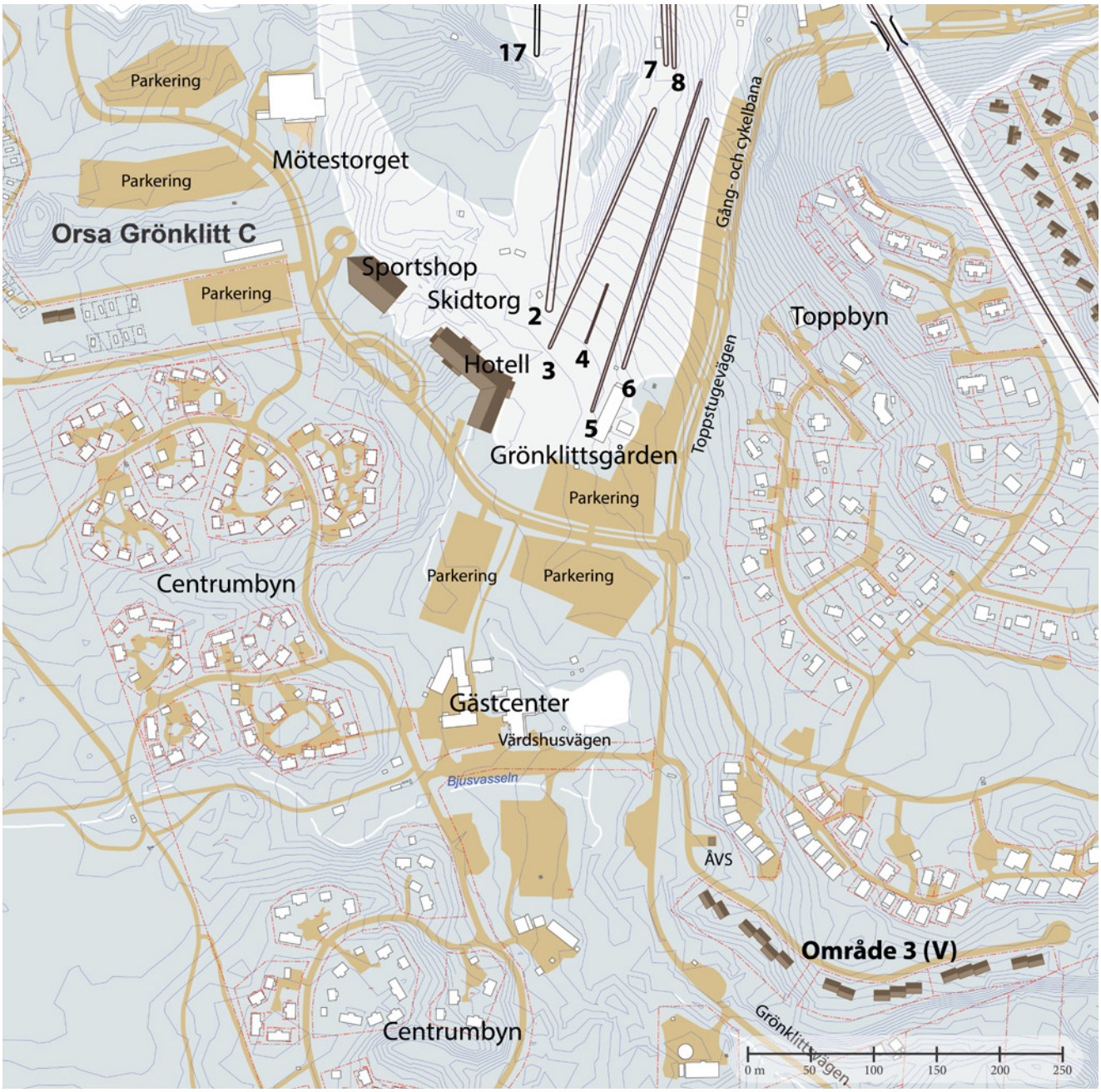
Nya lägenhetshus har skisserats i direkt anslutning till Orsa Grönklitt centrum samt närmast alpinanläggningen, i det nordöstra utvecklingsområdet. Den övre miljöbilden visar en ambition med lägenhetshus som byggs i trä med mörk fasad. Stora uppglasade gavelpartier kontrasterar och skapar attraktiva vistelseytor för de boende och god kontakt med anläggningen.

HOTELL

I Orsa Grönklitt Centrum föreslås en ny "Ski Lodge". Den kommer att bilda bakre rumsavgränsning för det uppdaterade skidtorget och blir viktigt för utvecklingen Orsa Grönklitts varumärket som destination. Den senaste illustrationen visar en lätt vinklad trevåningsbyggnad med ett högre mittskepp som råder över byggnadens vingar. Sockelvåning visas klädd i natursten och överdelen är utförd i mörkt trä.

CAMPING

Nuvarande område för camping föreslås i planprogrammet omvandlas till dels en centralt belägen parkering, dels ett nytt område med boende. För Orsa Grönklitt föreslås istället två olika campingplatser ordnas: En för sommarändamål, nordväst om nuvarande skidstadion i samband med att denna flyttas till ett nytt läge. Dels en ny vintercamping som lokaliseras i det framtida området nordost om befintlig bebyggelse. Läget för såväl framtida sommar- som vintercamping framgår av figurer på sidan 39.

Figur *Orsa Grönklitt Centrum och Område 3 (V).*

ORSA GRÖNKLITT CENTRUM

Centrumområdet i Orsa Grönklitt föreslås flyttas närmare skidstadion och backarna för att skapa en mer sammanhållen och attraktiv miljö. Det nya centrumet får en tydligare identitet med Björnparksvägen som huvudstråk, där hotell, skidshop, skidtorg och förbättrade parkeringsmöjligheter samlas. Här finns även potential för ytterligare handel, service och förtätat boende i form av lägenhetshus.

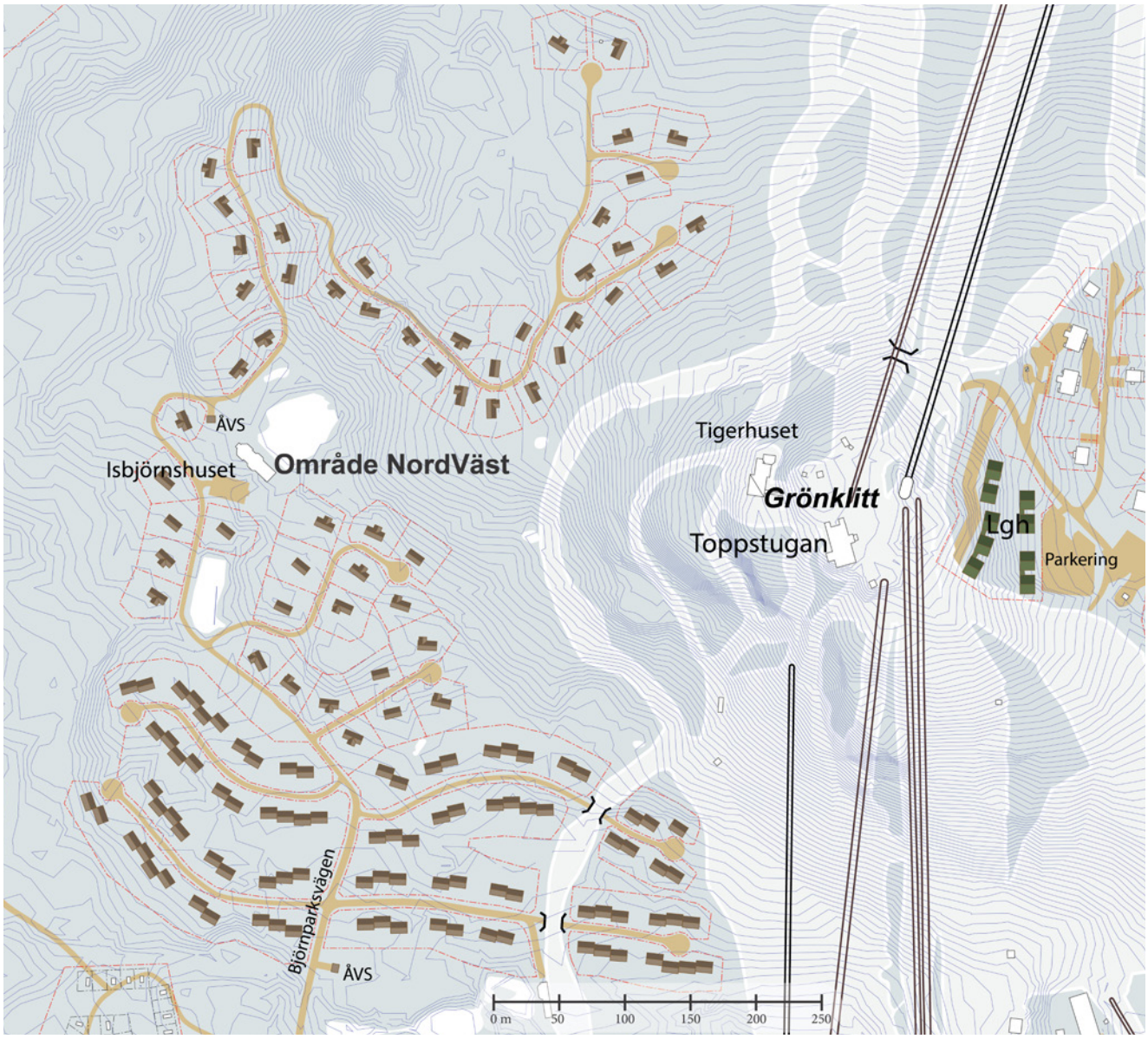
Björnparksvägen får en permanent sträckning som ersätter dagens provisoriska lösning med separata sommar- och vintervägar. Vägen frikopplas från trafiken till norra och södra Centrumbyarna, vilket ger en mer ordnad trafikstruktur. Parkeringen vid dalstationerna har samtidigt fått en mer strukturerad utformning.

Längs Björnparksvägen och genom centrummiljön anläggs skidspår som kopplas vidare till det befintliga spårsystemet. Ett sammanhängande gång- och cykelstråk skapas från mötestorget längs Björnparksvägen, genom centrum och vidare norrut parallellt med Toppstugevägen fram till korsningen med Råtjärnsvägen.

Parkeringen längs med Toppstugevägen byter plats med vägen, för att minska konflikter mellan parkering och skidåkning. Den nuvarande vintercampingen föreslås avvecklas till förmån för en ny centralt belägen gästparkering samt nya gruppbostäder.

OMRÅDE NORDVÄST

Väster och norr om tidigare rovdjursparken föreslås nya områden för bostadsutveckling. Direkt norr om Orsa Grönklitt Centrum, föreslås ett område för grupphusbebyggelse. Förslaget innehåller 70 enheter för 6 bäddar vardera, uppdelat på fyra delområden längs var sin lokalgata, vilket ger totalt 420 bäddar.

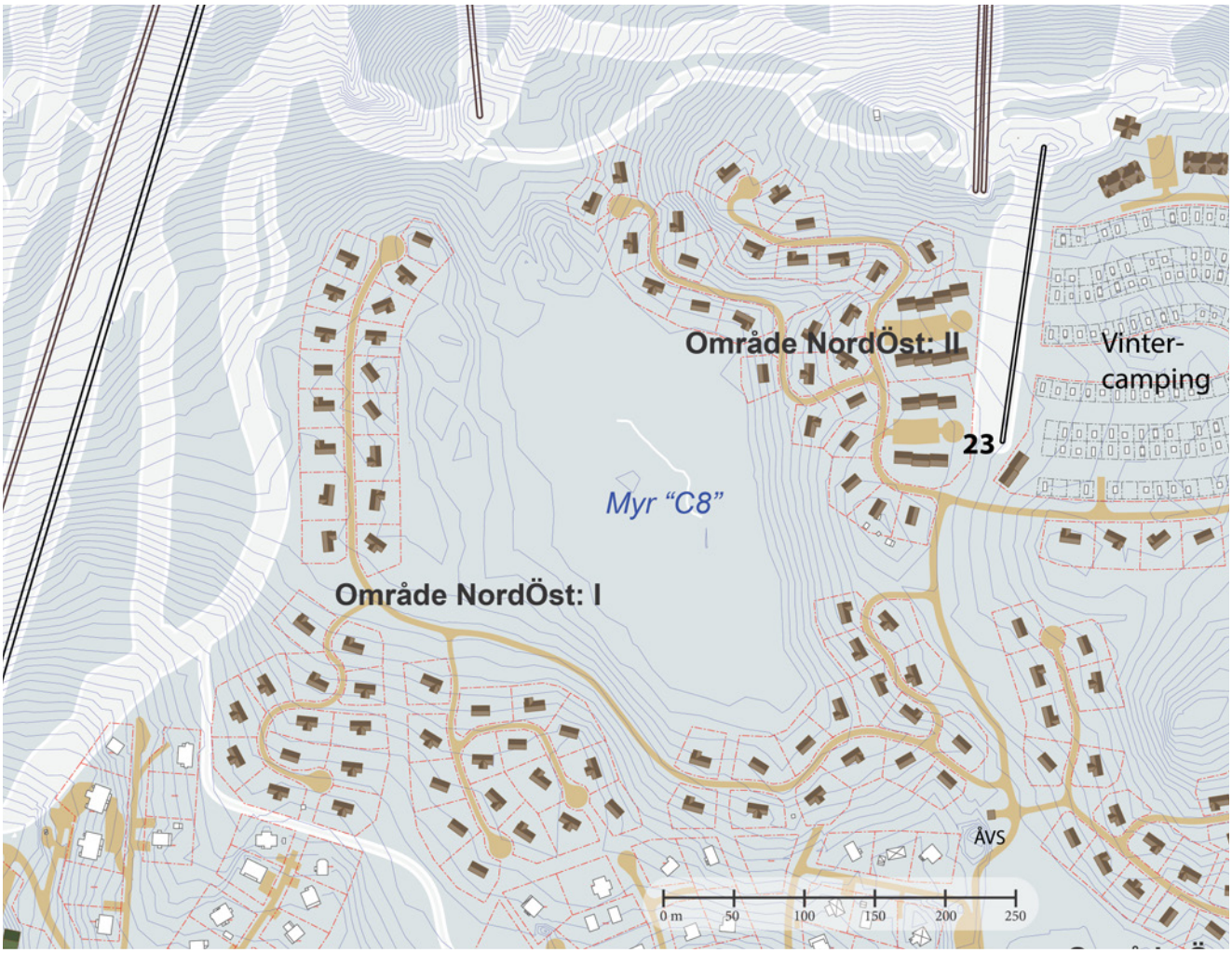

Figur *Område NordVäst.*

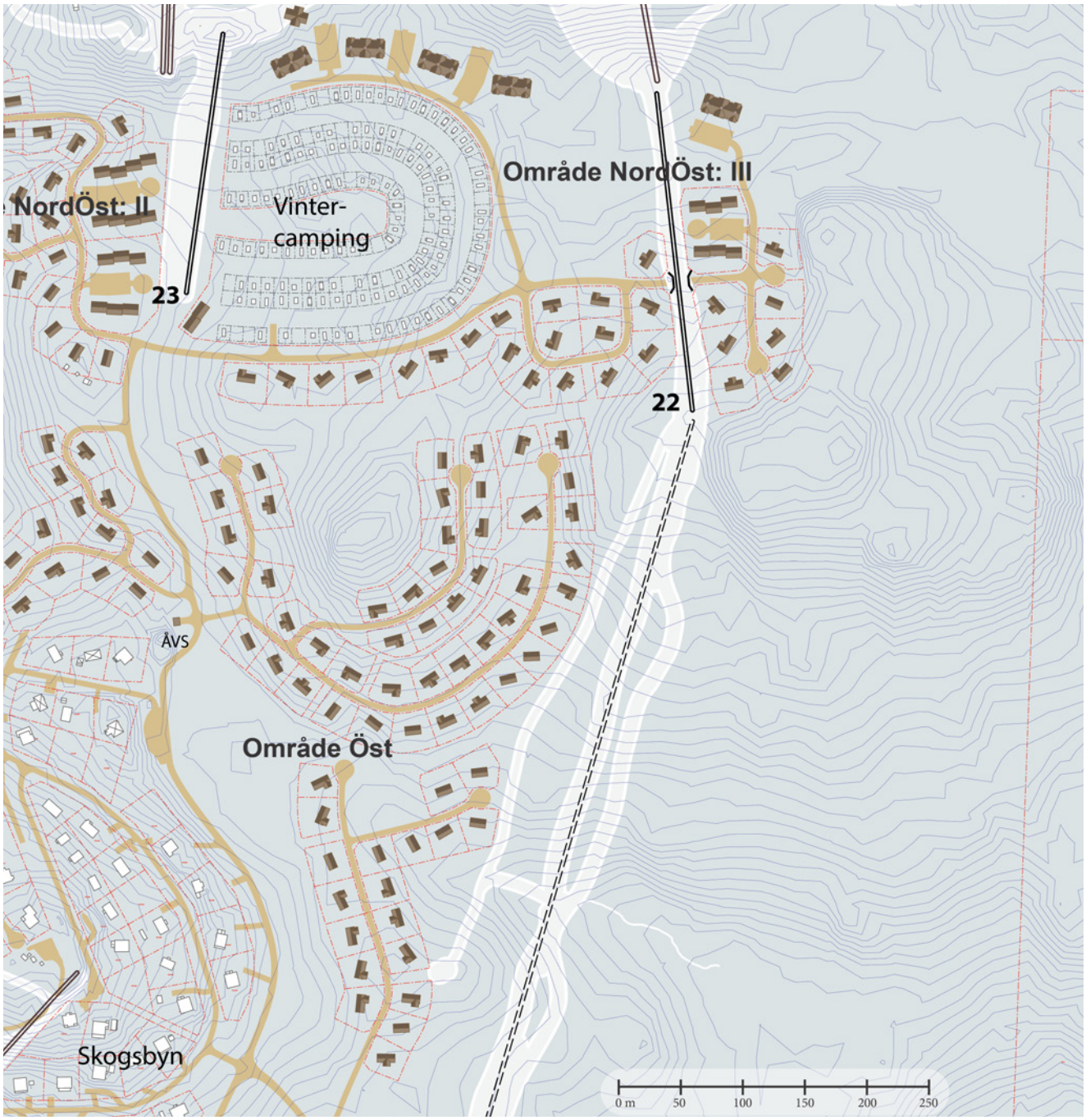
De enheter som ligger längst österut får utmärkt läge i förhållande till alpinanläggningen som utvecklas på den nuvarande rovdjursparken. På sluttningen längre norrut längs Björnparksvägen, föreslås 58 tomtplatser utvecklas för fristående hus. Utvecklingen av marken för bostadsändamål fordrar att Björnparksvägen leds om på delsträckor där den befintliga väglutningen är för brant. Tre serpentinkurvor kompenserar för detta. Huvuddelen av Björnparksvägen får en lutning som understiger 8 procent. Många av dessa får utsiktslägen som är mycket attraktiva. Den västra delen av området får mycket god närhet till spårsystemen i Orsa Grönklitt. Inom den östra delen av området är istället närheten till alpinanläggningen förstklassig ("Ski-In/Ski-Out").

OMRÅDE NORDÖST

Nordöst om Grönklittstoppen, omedelbart söder om alpinanläggningen, föreslås ny bebyggelse. Öster och söder om myren "C8", i delområde I, föreslås ny bebyggelse på 64 tomtplatser. I delområde II, norr om myren, föreslås 27 tomtplatser och 14 grupphus. Längst i nordost, öster om den föreslagna liften #23, i delområde III, föreslås en ny vintercamping med 165 platser för husvagn som kompensation för den nuvarande vintercampingen vilken föreslås ersatt med parkering och gruppbostäder (se ovan). Inom delområdet föreslås även 26 tomtplatser, 6 grupphus och 5 lägenhetshus med sammanlagt 75 lägenheter.

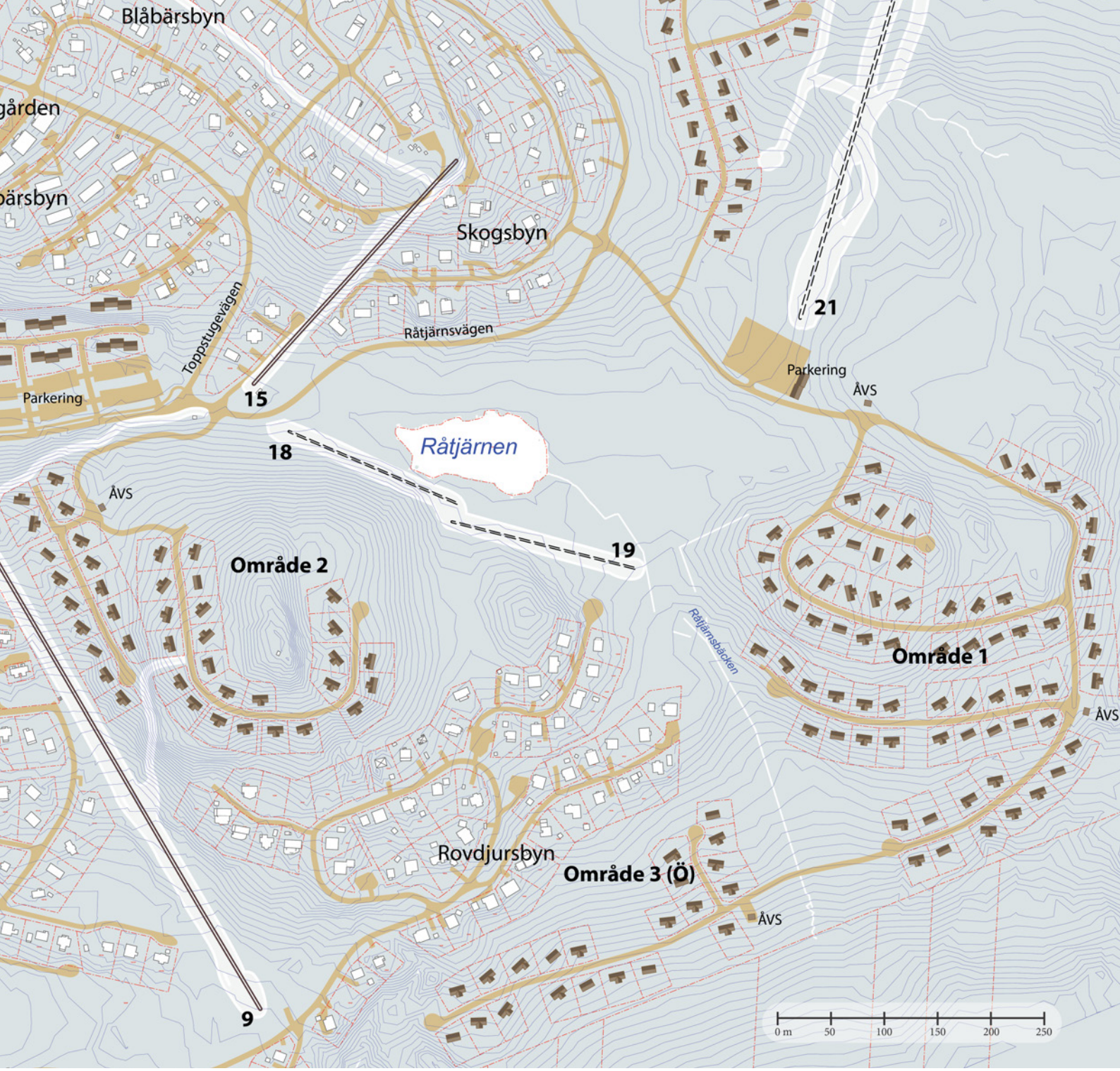
Figur *Område Nordöst I+II.*

Figur *Område NordÖst, Delområde III samt Område Öst, norra delen.*

OMRÅDE ÖST

Öster om den befintliga Skogsbyn, med anslutning till Råtjärnsvägen, föreslås 70 tomtplatser. Området är attraktivt lokaliserat med omedelbar närhet till spårsystemet i Orsa Grönklitt. Genom förbindelseliftarna #22 och 23 som avses anläggas i samband med genomförandet av nu aktuella detaljplaner för Område I och Område II, får stora delar av Område Öst omedelbar närhet och tillgänglighet till alpinanläggningen.

Figur *Område 1,2 och 3 (Ö) samt Område Öst (södra delen).*

OMRÅDE 1-3

Område 1-3 ligger öster om, omedelbart väster om, respektive söder om nuvarande Rovdjursbyn. Nu aktuell detaljplan för Område 1 innehåller upp till 70 tomtplatser, om alla bebyggs med enskilda hus. Planen kommer att vara flexibel så att 14 av tomtplatserna kan slås samman till tre, utökas med en fjärde och istället bebyggs med 36 grupphus. Aktuell detaljplan inom Område 2 innebär upp till 40 tomtplatser, om alla bebyggs med enskilda hus. Här innebär planens flexibilitet att åtta av tomtplatserna kan slås samman och i stället kan komma att bebyggas med 18 grupphus. Aktuella detaljplaner för Område 1 respektive Område 2, var ursprungligen avsett att även inkludera ett tredje delområde, sydväst och söder om Rovdjursbyn. Detta område har två delar: den västra med 16 grupphus samt det östra med 21 tomtplatser.

LÄNGDSKIDÅKNING

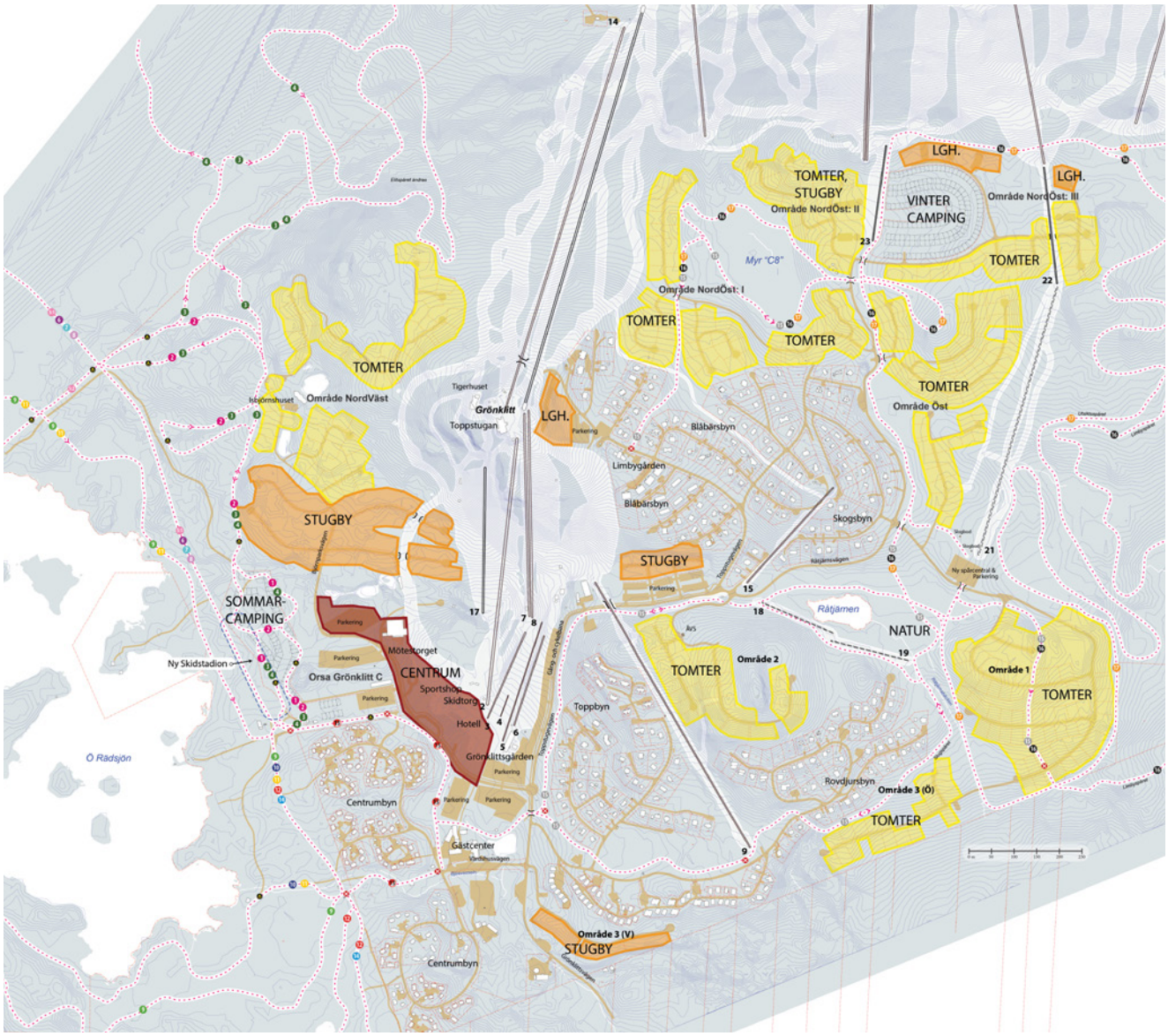
Nuvarande skidanläggning kommer att genomgå en ganska omfattande påverkan när skisserad utveckling i detta planprogram genomförs. Dialog med Länsstyrelsen behöver ske om nya spår dras i det blivande naturreservatet Kallbolsfloten.

Detaljplan för Område 1 &2

Spår #15, #16 och #17 berörs av planerade tomtområden. Nytt skidspår planeras dels i släpp mellan tomtplatserna, mitt i Område 1 och dels på utsidorna av Område 1. Ny spårcentral planeras i samband med detaljplan för Område 1&2, omedelbart norr om infartsvägen. Även denna anläggning berör spår #15, #16 och #17 som anpassas.

Område NordVäst

Vid anläggning av det nya tomtområdet norr om nuvarande rovdjurspark, kommer skidspår #4 att behöva läggas om och få en mer västlig sträckning.

Figur *Framtida skidspår vid Orsa Grönklitt.*

Område Öst och Område NordÖst

I Etapp II kommer nya utvecklingsområden att genomföras som påverkar dragningen för spår #16 och #17. Dessa anpassas till luckor som sparas mellan tomtplatserna.

Område Nordväst

I Etapp II kommer nya i utveklingsområden att genomföras vid nuvarande rovdjursparken. Detta påverkar sträckningen av spår #3 som leds om omedelbart väster om den nya bebyggelsen, vid det nuvarande Isbjörnshuset.

Orsa Grönklitt C

Omdisponering av skidtorget, uppförandet av ny SKi Lodge och ny centrumbebyggelse, leder till att spår #13 behöver omlokaliseras. Spåret föreslås nu dras parallellt med Björnparksvägen, fram till nuvarande skidstadion.

Nuvarande skidstadion planeras i etapp II att flyttas mot nordväst, vilket påverkar sträckningen av spår #1, #2, #3 och #4. Den planerade framtida spåranläggningen framgår av figuren på föregående sida.

ALPINANLÄGGNINGEN

NEDFARTER

Etapp I

För Orsa Grönklitt har skisserats 9 nya nedfarter för alpin skidåkning, för ett skede när pågående detaljplaner är genomförda. Sammantaget blir nedfarternas yta 41 Ha. De nya nedfarterna har nummer #28-#37 i illustrationen, nedan. Totalt finns efter genomförande av etapp I, plats för 689 samtidiga skidåkare i nedfarterna i Orsa Grönklitt.

Etapp II

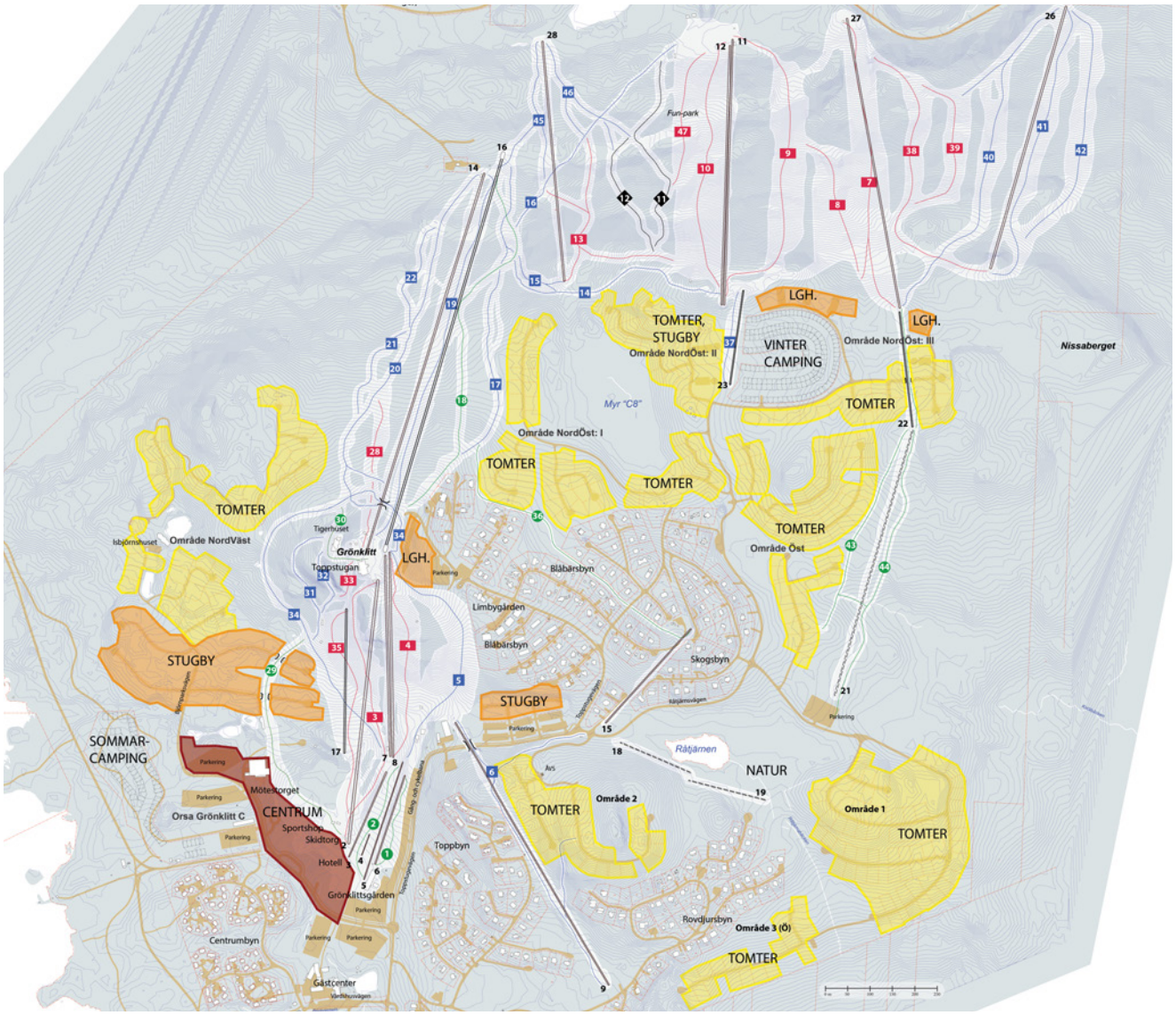
Ytterligare 9 nya nedfarter samt breddning av 9 befintliga nedfarter har föreslagits för ett skede när hela planprogrammet är genomfört. I befintlig nedfart #10, Norrbacken, föreslås anläggas en ny fun-park, #47. Sammanlagd yta för #10 och #47 blir densamma som tidigare. De nya nedfarterna har nummer #38-#46, i illustrationen nedan. Nedfarter som breddas är #11-#13, #15, #17-#18 och #20- #22. Sammantaget blir då nedfarternas yta 55,6 Ha.

Totalt finns efter genomförande av etapp II, plats för 1042 samtidiga skidåkare i nedfarterna i Orsa Grönklitt.

LIFTAR

Etapp I

Ytterligare 4 eller 5 liftar skisseras för etapp I eller när pågående detaljplaner genomförts. Antalet beror på hur bebyggelsen i området för Detaljplan 1 genomförs: norrut med en knapplift, eller västerut med två repliftar. Den totala installerade kapaciteten blir oavsett detta 18 100 personer per timma (två repliftar eller en knapplift har samma kapacitet). En av de befintliga liftarna (Mellan, knapp) avvecklas samtidigt. Tillkommande liftar i Etapp I, har nummer #16-19 samt #21-22 i illustrationerna .

Figur *Orsa Grönklitt - illustration av framtida alpinanläggning.*

De 18 liftarna i Orsa Grönklitt, får en momentan kapacitet på 744 samtidiga skidåkare. En del av dessa (#18, #19,#21 och #22) är inte "åkliftar", utan binder samman det nya boendet i område 1 med befintlig anläggning. Dessa räknas inte in i totalen. Den nya stolliften # 16 i Etapp I, kommer att avlasta köerna vid mellanliftarna under rusningstimmar i högsäsong.

De nya transportliften #18 och #19 alternativt #21 kommer att bidra till att avlasta köerna under rusningstimmar i högsäsong, genom att de erbjuder en ny förbindelse mellan boende och skidåkning. Eftersom de innebär två alternativ som utesluter varandra, har de illustrerats streckade.

Etapp II

För Orsa Grönklitt skisseras ytterligare 4 liftar för Etapp II eller när planprogram för hela destinationen har genomförts. Den totala installerade kapaciteten blir då 26 300 personer per timma. De nya liftarna för Etapp II har nummer #23 samt #26-28 i illustrationen. En av de befintliga liftarna (Östliften, #10) föreslås ersättas med en sexstolslift i etapp II.

De sammanlagt 21 liftarna som planeras för i Orsa Grönklitt när planprogrammet är genomfört, kommer att ha en momentan kapacitet på 1218 samtidiga skidåkare för utförsåkningen (transportliftar ej räknade).

BALANS, SKIDSYSTEMETS KAPACITET

Etapp I

Efter att Etapp I har genomförts är nedfarternas momentana kapacitet dimensionerande med 689 SAOT jämfört med liftarnas som är 744 SAOT. Multipliceras nedfarternas kapacitet med tre (vilket motsvarar de som samtidigt står/sitter i lift respektive köar), betyder det att Orsa Grönklitt kommer att ha ett mindre underskott kapacitetsmässigt, 2067 SAOT jämfört med antal aktiva alpina skidåkare som bedöms vara 2142 personer (givet att område 1 och 2 inte genomförs med sammanbyggda hus, vilket skulle öka antalet aktiva alpina skidåkare något).

Etapp II

Det alpina skidsystemets kapacitet bestäms även efter Etapp II genom nedfarternas kapacitet som har skisserats för 1042 SAOT. Tillgodoräknas lika stor momentan kapacitet för liftar och köer enligt resonemanget för Etapp I, fås en total kapacitet för alpinanläggningen i Orsa Grönklitt på 3125 personer.

Varma och kalla bäddar i Orsa Grönklitt genererar i en dimensionerande situation för etapp II, 8518 personer som tillgängliga för alpin utförsåkning. Av dessa bedöms 2555 personer vara samtidiga aktiva alpina skidåkare (40 % av de tillgängliga ägnar sig åt alpin utförsåkning och 75 % av dessa bedöms vara aktiva samtidigt). Till dessa fogas dagturisterna, som adderar 825 alpina skidåkare, d v s totalt 3381 personer (givet att område 1 och 2 inte genomförs med sammanbyggda hus, vilket skulle öka antalet aktiva alpina skidåkare något).

Efter att alla skisserade delar i planprogrammet har genomförts, är därmed alpinanläggningen och efterfrågan från så väl turistboende som dagturister, väl i balans kapacitetsmässigt (något underdimensionerad).

GENOMFÖRANDE

ANALYS

Nedan redovisas slutsatser som dragits i programarbetet och som kräver hänsyn i det fortsatta arbetet med framtagande av detaljplaner.

BOSTADSTYPER

Inom programområdet är det viktigt att kunna uppföra bostäder med olika storlekar och upplåtelseformer. Tätare bebyggelse såsom småskalig flerbostadsbebyggelse, rad/kedjehus etc placeras lämpligast i områdets centrala delar nära kollektivtrafik och service. I kommande detaljplaneskede ska detta studeras vidare.

EXPONERING

Förslaget i planprogrammet påverkar landskapsbilden men endast i ringa utsträckning. De sluttningar som är mest exponerade mot omgivande landskap, och vars utseende kommer att påverka omgivningarna mest, är de nordvända (se figur på sid 23). Här är avståndet till betraktaren kortare. Förändringarna är till största delen att skogsmarken i delar ersätts med skidbackar som inte ger samma grafiska uttryck. Vintertid är snöfälten väl synliga. På bergskanten kommer ny bebyggelse att avteckna sig och kommer när det är mörkt att synas tydligare med sin belysning. De högst belägna kvarteren på de sydvända sluttningarna kommer att synas från längre håll, mot södra Orsa men då på långt avstånd.

VÄGUTFORMNING, TERRÄNGANPASSNING

Väglutningar på maximalt 8 % ska eftersträvas för alla gator inom området för planprogrammet. Planprogrammets förslag är anpassat för detta. En mer detaljerad vägprojektering tas fram i samband med framtagande av detaljplaner.

GEOTEKNIK DAGVATTEN

Torvjordar är mycket sättningskänsliga. och exploatering bör därför ej ske utmed myrpartier. Vid byggnation utmed områden som kan innehålla torv kommer utskiftningsarbeten att erfordras. Detta innebär att sättningskänslig torv tas bort och ersätts med kontrollerade massor som ej är sättningskänsliga. Det ska utföras detaljerade studier avseende risker för ras och stabilitet vid framtagande av detaljplaner för de olika delområdena. Även risken för slamströmmar skall utredas vid fortsatt detaljplanering. I sydöstra Grönklitt har utredningar, inför detaljplanearbete, genomförts brett avseende de geotekniska förutsättningarna i området med detaljerade anvisningar för hur marken kan bebyggas. På samma sätt avses frågorna utredas brett och detaljerat i kommande detaljplanearbeten. Detta innebär att större utredningar kan behöva göras delområdesvis. I dessa delområden kan sedan en eller flera detaljplaner tas fram.

Kommunalt verksamhetsområde för dagvatten avses ej inrättas vid utbyggnad av nya exploateringsområden. Dagvattenfrågan utreds i ett tidigt skede, vid fortsatt detaljplanearbete, för att inte låsa fast sig i förslag till exploatering som sedan visar sig vara svårt att genomföra. I ett utvecklat centrum blir t ex en viktig fråga hur befintligt vattendrag kommer att fungera vid skyfall. Mindre ytor för hantering/fördröjning av dagvatten, t ex hantering av stormvatten kan komma att behöva avsättas inom delområdena. Området vid nuvarande vintercamping, där programmet föreslår parkering och stugby, kan vid detaljplanering av detta område eventuellt ersättas/kompletteras med dagvattendamm.

Fördjupade dagvattenutredningar skall tas fram i detaljplaneskede i samband med att en mer detaljerad utformning för respektive delområde tas fram. Det rekommenderas att man inte bygger i områden som identifierats som lågpunkter och man bör inte heller kapa befintliga rinnvägar. Det är även önskvärt att bibehålla nuvarande avrinningsområden. En skyfallskartering har genomförts för Grönklittsområdet, vilken kommer att utgöra underlag för kommande detaljplanearbeten. Strategier för att hantera skyfalls flöden måste tas hänsyn till och kopplas till den befintliga topografin för att på ett lämpligt sätt omhänderta tillkommande flöden.

För området Orsa Grönklitt rekommenderas att i så stor utsträckning som möjligt låta dagvattnet ledas ut på naturmarksytor för infiltration ned i marken (grundvattenbildande) då infiltrationskapaciteten i området generellt är god. Så långt det är möjligt omhändertas dagvattnet inom planområdet för att reducera både toppflöden och utsläpp av föroreningar. Detta minskar även belastningen på befintliga vägdiken längre ned i Grönklittsområdet.

Efter fördröjning och infiltration på tomtmark, skall dagvattnet hanteras genom öppna vägdiken med en utformning som möjliggör infiltration och fördröjning. Dessutom kan ytterligare diken komma att behöva anordnas för avledning och fördröjning innan utsläpp till recipient. Denna modell avses användas för kommande detaljplanearbeten, med dagvattenutredningar och anvisningar för utförande av gemensamma anläggningar. Denna planering kan sedan samordnas med kommande och redan utförda anläggningar.

Dagvattenhantering och utredning kring detta i de olika delområdena är en viktig aspekt inför framtida projekteringar då planområdet har en varierande topografi. Dessa utredningar, dagvattenutredningar, ska utföras för att säkerställa säkra och effektiva avvattningsalternativ av delområdena. Det är också viktigt vid planering av avvattningen inom delområdena beakta att mottagande recipienter ofta är gemensamma.

Lämpliga åtgärder för utvecklingsområdet är öppna dagvattensystem med hög infiltration och ”trög avledning”. Dagvattnet kan ledas ut i naturmark direkt från diket på lämplig plats inom planområdet för infiltration till grundvattnet. Lämpliga platser i terrängen identifieras som översilningsytor, för anläggning av dagvattendammar och vegetationsbäddar/växtbäddar. En allmän rekommendation om tillämpning av ”gröna tak” minskar ytavrinningen.

DRICKSVATTEN

Detta planprogram är inom ramen för det avtal som upprättats mellan Orsa Vatten och Avfall AB och Orsa Grönklitt Friluftsanläggning AB för verksamhetsområdet. Befintlig nätstruktur kan komma att behöva förändras. För att dricksvattendirektivet skall kunna följas så behöver tillrinningsområdet utökas. Detta innebär att befintligt vattenskyddsområde, i norra delen av planområdet, utökas. Det bedöms att det inte kommer att påverka förslaget i planprogrammet. Utökningen av vattenskyddsområdet kommer att göras i enlighet med gällande lagstiftning och praxis.

VA

Den viktigaste frågan för arbetet med planprogrammet, har varit att det avtal mellan Orsa Grönklitt Friluftsanläggning AB och Orsa Vatten och Avfall AB som

finns om tillkommande kapacitet kan följas. Avtalet medger att destinationen tillförs max 8000 nya bäddar, utöver vad som redan fanns sen tidigare.

Delar av befintligt vatten- och spillvattenledningsnät med tillhörande anordningar kan komma att behöva bytas ut för att möta kommande områdens behov. Fortsatt utbyggnad bör ske genom en sammanhållen exploateringsprocess. En nära samverkan mellan exploatör och Orsa Vatten och avfall AB behövs. Vid utbyggnad av VA inom ett nytt detaljplaneområde, utanför befintligt verksamhetsområde för allmänt vatten- och spillvatten och utanför VA-projektet enligt avtal mellan Orsa Grönklitt Friluftsanläggning AB, Orsa Vatten och Avfall AB och Orsa kommun, skall separat avtal träffas mellan exploatör och Orsa Vatten och Avfall AB.

BRAND

Då brandvattenförsörjningen i området kommer att utföras som ett alternativt brandvattensystem kommer det i området finnas utpekade hämtställen med hög kapacitet för att möta räddningstjänstens behov, fordon och utrustning. Exempel på hämtställe kan vara en branddamm.

GÅNG- OCH CYKELVÄGAR

Att förse Toppstugevägen med en gång- och cykelväg hela vägen från Värdshusvägen till Toppstugan skulle bli tekniskt svårt, då det är dåligt med plats förbi befintliga fastigheter samt brant terräng. Däremot bör det vara möjligt att anlägga en separat gång- och cykelväg från Värdshusvägen, parallellt med Toppstugevägen, fram till korsningen Råtjärnsvägen. Att anlägga en gång- och cykelväg längs Björnparksvägen från Grönklittsvägen/Toppstugevägen fram till mötestorget skulle vara ganska enkelt då det finns bättre med plats. Ovanför denna punkt är terrängen brantare och Björnparksvägen har i flera passager behövt skisserats med 8 procents lutning, vilket är 3 procent för mycket för god standard.

VÄGTRAFIK

Följande text är hämtad från avsnittet ”Slutsatser” i Trafikutredning centrala Orsa, SWECO 24.10.14.

Vissa framkomlighetsproblem förekommer idag i kringliggande vägnät under specifika delar av dagar med stort besöksantal och bytesdagar för boende på destinationen. Problemen är relativt begränsade i tid och ligger till största del utanför tider då arbets- och studiependling är som störst. Befintliga problem riskerar att intensifieras något men ändå vara acceptabel utan de specifika dagarna. Sett till att situationen endast uppkommer ett begränsat antal dagar under året, bedöms det inte motiverat att tillskapa nya, kapacitetsstarka lösningar som under en majoritet av året inte erfordras.

Anslutningen Våmhusvägen-Fryksåsvägen rekommenderas ges en annan reglering med antingen justerad väjningsplikt eller som cirkulationsplats för att bättre harmonisera med faktiska trafikströmmar på platsen. Befintliga brister i cirkulationsplatsen Våmhusvägen-Nissavägen-Backängsvägen riskerar att förstärkas något med ökade trafikflöden, befintlig utformning är dock bristfällig och det rekommenderas därför att denna åtgärdas oavsett utbyggnad vid Orsa Grönklitt eller inte.

För att stärka trafiksäkerheten bör befintliga passager för GCM-trafiken ses över och förbättras längs genomfarten på några platser i centrala Orsa. För att minska topparna kan det vara aktuellt med åtgärder för att fördela resandet på flera dagar. Anläggningen rekommenderas även att jobba för att stärka möjligheterna till alternativa färdmedel för att dels minska risk för framkomlighetsproblem, dels reducera utsläppen.

KOLLEKTIVTRAFIK

Tänkt utveckling av Orsa Grönklitt enligt detta planprogram, innebär att resandeunderlaget för Dalatrafik att tillhandahålla fler turer till och från Orsa , ökar markant.

NATUR - GRÖNSTRUKTUR

Förslaget i planprogrammet bedöms som genomförbart i sin helhet. Klassningen av naturvärden som utförts av Mylia Natur, har lagts till grund för utvecklingsförslaget. Inga naturvärdesobjekt bedöms tas i anspråk. Kompletterande inventering av naturvärdesobjekt tas fram i detaljplaneskede när en mer detaljerad utformning för respektive delområde finns framtagna. Lämplig hänsyn bör visas till naturvärdesobjekt som ligger i direkt anslutning till mark för exploatering. Skogsmark kommer att tas i anspråk till förmån för fritidsbostäder. Marken används idag för bl a löpning, längdskidåkning, cykling och orientering. Stora markområden för det rörliga friluftslivets behov finns dock fortsatt kvar i direkt anslutning till programområdet. Programområdets gröna stråk och vägnät har utformats för att dessa områden ska vara fortsatt lätt tillgängliga. Vid kommande detaljeplaneläggning kommer de gröna stråken för djurliv, växter och friluftsliv att mer i detalj preciseras.

Bäcken norr om "Bjusvasseln" behöver läggas om förbi den föreslagna bebyggelsen i samband med att Björnparksvägen flyttas. En c a 300 m lång sträcka mellan föreslagen sportshop vid det framtida skidtorget och det nuvarande gästcentret behöver grävas något öster om nuvarande bäckfåra för att medge den utvecklingen. Förslagets konsekvenser beskrivs översiktligt nedan.

KULTURMILJÖ, ARKEOLOGI

Hela utredningsområdet är inventerat. Majoriteten av de dokumenterade lämningarna består av kolningsanläggningar som består av både liggmile- och resmilebottnar, med och utan kojgrund. Samtliga har bedömts som möjlig fornlämning då de med stor sannolikhet hör samman med verksamheten vid Bäcka masugn och Fredshammars bruk. Ett dike och två stenåldersboplatser vid Östra Rädsjön är de enda övriga lämningarna. Diket har sannolikt med våtmarksslåtter att göra och har bedömts som övrig kulturhistorisk lämning.

Planprogrammets förslag till nya tomtplatser, har reducerats med hänsyn till de inventerade kulturmiljöobjekten, vilka har styrt avgränsning av föreslagen bebyggelse och skidanläggning. Vid behov av åtgärder i anslutning till fornlämning krävs tillstånd av Länsstyrelsen. Lämplig kulturlämning inom området kan med fördel uppmärksammas genom skyltning och avgränsning för att höja intresset och göra området/platsen mer intressant. Kan även bidra med att höja kunskapen om områdets historia.

Siljansledens sträckning genom områdets östra del behöver justeras och anpassas på en kortare sträcka norr om Råtjärnen för att möjliggöra ny spårcen-

tral och parkering. Med bra skyltning kan denna anläggning öka tillgängligheten och intresset för Siljansleden.

LEK

Programområdet erbjuder fantastiska möjligheter till barns lek, genom den natur som bebyggelsen planeras i. Lekplats för de minsta planeras i centrumområdet. För alla åldersgrupper finns aktivitetsparker så som klätterbana, cykling i terrängpark och arrangerade aktiviteter som löpning och orientering. Vintertid finns alpinanläggningen med skidskola som lockar många barn.

UPPVÄRMNING

Alla nya tomtplatser kanske inte kan försörjas med bergvärme. Borrhål får inte komma för nära varandra. Konsekvenser av planförslaget när det gäller bergvärme behöver beaktas i kommande detaljplaneskede.

ÅTERVINNING

Fyra lämpliga placeringar för återvinningsstationer för de olika delområdena kan eventuellt vara möjliga:

- En utvidgad för nuvarande "Blåbärsbyn" och "Skogsbyn samt "Område II", på parkeringsplatsen som föreslås på nuvarande vintercamping
- En ny för Centrum, omedelbart norr om den SkiLodge som projekteras
- En ny för "Område NV", väster om det nuvarande Isbjörnshuset
- En ny för "Område NO" och "Område Öst", vid infarten till Område Öst, på Råtjärnsvägen

Illustrationen av återvinningsstationer är exempel och att avsikten är att ha tillräcklig kapacitet och ej för stora avstånd till respektive område. De väglutningar som tillämpats för det föreslagna vägnätet inom Orsa Grönklitt, tar hänsyn till behovet för de tunga transporterna. Principen om "fastighetsnära insamling" innebär att där det finns utmaningar med stora nivåskillnader, kan ytterligare återvinningsstationer behöva tillkomma efter med detaljerade studier i detaljplaneskede.

ELNÄT

Dagens uppbyggnad

Kapaciteten hänger ihop med spänningsnivå och elen kommer via 10 kV ledningar. Till Grönklitt finns idag inget regionnät framdraget och effektuttaget i Grönklitt börjar bli fullt. Avståndet till Våmhus från Grönklitt och där det finns 50 kV-ledningar, är ganska långt. För större effektuttag blir det problem att transportera elen, p g a spänningsfall.

Kapacitet

Ytterligare effektuttag inom Orsa Grönklitt, utöver vad som redan är intecknat för genomförandet av detaljplanen för område 1&2 samt byggnationen av lift #16, kan inte medges utan förstärkning av elnätet på regional och lokal nivå. När man ansluter mer, t ex en snökanoner – då kan det bli spänningskollaps. Tillgänglig onyttjad effekt i Grönklitt är c a 1 MW, idag. Förstärkningsåtgärder i 10-kV nätet med ytterligare en kabel, förbättrar situationen något. Ytterligare ökat effektuttag i närtid kräver flexibilitetslösningar för att undvika elavbrott.

De förfrågningar som kommer om anläggning för elbilsladdning för sig om effektuttag på 0,5 till 1,5 MW. 1 MW motsvarar 8 laddplatser. En stollift kan dra 0,2 till 0,5 MW som jämförelse. Det innebär att Grönklitt kan driva en stollift per bilplats i alternativ användning. Användaravtal kan styra elbilsladdning till tider på dygnet när belastningen i övrigt är lägre. Den effekt som finns tillgänglig i Grönklitt idag är en begränsning för fortsatt utveckling med snabbladdare, till dess att nya förstärkningsåtgärder finns på plats. Detta gäller även projektet "Greenwood" och genomförandet av detaljplanerna för område 1 & 2.

Elnätets utveckling

Lösningen på dagens situation, med närliggande begränsningar för ytterligare effektuttag, är att gå upp i spänningsnivå eller att etablera en fördelningsstation i närheten och ledningar som har tillräcklig kapacitet. Utveckling i linje med det förslag som presenteras i detta planprogram fordrar att en utvecklingsprocess för elnätet startas, där deletapper för utvecklingen identifieras och tidssätts, preliminärt.

Slutsatser, elnät

Historiskt sett har det funnits kapacitet i elnätet att tillgå för Grönklitt. För utvecklingen framåt gäller det att hitta utvecklingsetapper och tillämpa möjliga flexibilitetslösningar. Att göra snö och köra lift är det viktigaste för Grönklitt. Allt annan elanvändning har lägre prioritet och ska styras på andra tider.

Beträffande snabbladdning av elbilar så är det nära till Mora och Orsa centrum, så det kan räcka med destinationsladdare i Grönklitt den närmaste tiden. Den som kör på diesel måste också räkna med att ha bränsle för resan till och från destinationen. Förstärkningsåtgärder behöver inväntas för nya anslutningar. Planprogrammet definierar antal utbyggnadsetapper för bebyggelsen samt hur stora de är – inte ordningen. Detta avgörs av utvecklingen på marknaden för fritidshus men en preliminär utbyggnadsordning kan presenteras för Ellevio.

Om en ny 50 kV-ledning kan vara på plats om fyra år, så är det inte någon outtömlig effekt men kommer troligen att vara en lösning i lång tid framöver för Grönklitt (det är t ex inte möjligt att omedelbart påbörja utvecklingen av t ex en ny pumpstation på 5 MW – eller att bygga någon datahall). Med bra samarbete mellan Grönklitt och Ellevio så ska effektuttaget kunna pareras i enskilda situationer och fortsatt utveckling ska inte behöva stoppas. Bostäder drar mindre el än de gjorde förr. På det befintliga beståndet kan det hela tiden bli lite bättre, t ex när någon byter till värmepumpar. Detta ger möjligheter i det nya beståndet. En informationskampanj, kan ha betydelse. Även dialogen med Nodava påverkar tidsplanen.

STADSNÄT

Det går att förse vissa områden med fiber genom befintligt stamnät, men nya stamledningar kommer att behöva förläggas längs med Toppstugevägen och vidare till de olika områdena öster om slalombackarna. Det är fördelaktigt att undvika mer schakt längs med Toppstugevägen eftersom det redan ligger mycket fiber där, men svårt att undvika det. Fördjupade studier blir aktuellt i detaljplaneskede. Stamledning kommer att behöva förläggas till föreslagna områden väster om skidbackarna. Någon ny nod kan komma att behöva sättas upp, om den befintliga inte räcker till.

PARKERINGAR

Ytterligare parkeringar för dagturister tillkommer genom planprogrammet. När nuvarande vintercamping flyttas, kan drygt 200 platser ordnas här. Vid dalstation för ny stollift (#16), föreslås 60 platser. Vid ny spårcentral, norr om "Område 1", föreslås parkering med 300 platser. Ytterligare parkering tillkommer även inom Centrumområdet.

BULLERUTREDNING

En noggrann bedömning behöver göras i detaljplaneskede för enskilda tomtplatser.

ETAPPINDELNING

Programområdets utbyggnad kommer att etappindelas. Etappindelningen kommer att styras av marknadsefterfrågan på olika typer av bebyggelse. Nedan följer en skiss till etappindelning. Tidsplanen är endast relativ.

1. DP Centrum - skapar tydligare platsidentitet för destinationen med ett riktigt centrum - erbjuder fler alternativa boendeformer i attraktiva lägen (lägenhetshus). Nuvarande vintercamping, där Nodava har anläggningar (återvinning och ledningar) som behöver utvecklas behöver vara en tidig utvecklingsetapp.

2. DP Rovdjursparken - mkt attraktiva lägen för tomtplatser och grupphus på centralt belägen sydvästsluttning

3. DP NordÖst - attraktiva lägen för tomtplatser, grupphus och lägenhetshus med ski-in/out

4. DP Öst- ökar mängden tomtplatser för destinationen

5. DP "Område 3" - ökar mängden tomtplatser och grupphus för destinationen

ANSVARSFÖRDELNING

Ansvaret för genomförande av planprogrammet fördelas mellan olika parter. Det föreslås vara enskilt huvudmannaskap för de allmänna platserna i kommande detaljplaner. VA-huvudmannen är dock ett kommunalt bolag.

Exploatören avses ta det samlade administrativa och ekonomiska ansvaret för genomförandet av kommande detaljplaner.

Orsa Grönklitt Friluftsanläggning AB

Investering i teknisk infrastruktur

- Utbyggnad av skidspår, liftar, nedfarter och anläggningar för snöproduktion

Utredningsverksamhet

- Framtagande av underlag för respektive detaljplan enligt detta program
- Utbyggnad av lokalvägar

Orsa kommun

- Detaljplaneläggning

Orsa Vatten och Avfall AB

- Utbyggnad av vatten och spillvatten
- Utbyggnad av reningsverk
- Utbyggnad av avfallsanläggningar
- Drift och underhåll av vatten-, spillvatten- och avfallsanläggningar

Ellevio

- Utbyggnad av elnät

Dalatrafik

- Utökade bussförbindelser

Lantmäteriet

- Förrättningar för fastighetsbildning och gemensamhetsanläggningar

FORTSATT PLANLÄGGNING

En revidering av Planprogrammet görs om och när behov uppstår.

Fortsatt detaljplaneläggning kommer att ske utifrån de förändringar som sker på marknaden för fritidsboende. Delar av planprogrammet kommer därmed att bli föremål för nya detaljplaner i en ordning och takt som det inte går att förutse, i dagsläget.

KONSEKVENSER

KONSEKVENSBESKRIVNING

Konsekvensbeskrivningen ska ge en helhetsbild av hur planprogrammets förslag påverkar samhället och dess omgivning.

SOCIALA KONSEKVENSER

Planprogrammet för Orsa Grönklitt har möjlighet att till det bättre påverka människors livskvalitet, möjligheter till socialt umgänge, trygghet och tillgänglighet. Det kan även innebära positiva konsekvenser för olika grupper, som barn och äldre som erbjuds nya möjligheter till kontakter vid sin vistelse tillsammans i naturen.

MILJÖMÄSSIGA KONSEKVENSER

Planprogrammet påverkar miljön, såsom natur, vatten, luftkvalitet och ekosystem. Det inkluderar konsekvenser av ökad trafik, exploatering av mark och förändringar i grönområden. En utredning ”Undersökning av betydande miljöpåverkan”om behov finns för att genomföra en ”Strategisk Miljöbedömning” har upprättats av Orsa kommun. Utredningen samråds med Länsstyrelsen under planprogramssamrådet.

Trafik

Den utvecklade destinationen kommer att innebära mer trafik. Flertalet kommer med största sannolikhet att resa till Orsa Grönklitt med privat bil. De negativa konsekvenserna av den ökade trafiken minskar genom att möjligheterna att resa kollektivt till och från Orsa Grönklitt ökar, när destinationen växer och koncentreras på ett sätt som gynnar bussresande.

Orsa tätort har idag relativt låga trafiktal i trafikkorsningar, med god framkomlighet för biltrafiken. Detta bedöms gälla framgent, även med beaktande av Grönklitts utbyggnadsplaner. Vissa brister finns vad gäller trafiksituationen för oskyddade trafikanter. Dessa bedöms ej vara genererade av trafik till eller från Grönklitt. Orsa kommun behöver därför i sitt ordinarie arbete med trafiksäkerhetshöjande åtgärder, oavsett Grönklitts utbyggnadsplaner, fortsätta med att förbättra trafiksituationen för oskyddade trafikanter. Detta inkluderar även korsningen Fryksåsvägen/Våmhusvägen, 3 km väster om Orsa tätort. Förbättring av denna korsning bör hanteras i samarbete med Trafikverket.

Skotertrafik

Störningar från skotertrafik inom planprogramsområdet kommer att hanteras genom ett nytt, allmänt skoterförbud som Orsa kommun ska införa i dialog med Orsa Grönklitt Friluftsanläggning AB.

Undantag som preciseras i skoterförbudet är den befintliga skoterleden mellan Grönklittstoppen och Råtjärnsbäcken samt den trafik som uppstår när stugägare ansluter till skoterleden. Man får använda vägar inom området för anslutning till skoterleder. Man vill inte ha skotertrafik på grön- eller ”vitytor”, d v s i skidspår och i backar. Stugägare inom Orsa Grönklitt får anslutas till dedikerade skoterleder via vägar inom området.

Naturmiljö

Vid driften av den utvecklade anläggningen blir det ett ökat tryck på naturvärdesområdena – det gäller att stigar mm håller för slitage. Att anlägga spänger över våtmarker etc kan då vara en lämplig åtgärd. Möjligheten av att använda

borttagen torv vid exploatering för att täcka krossgrus, bör studeras. Grönklitts nedfarter bör om möjligt, med rätt skötsel, kunna öka den biologiska mångfalden och ge ett mer estetiskt tilltalande utseende under sommaren.

Strandskydd

Delar av området för planprogrammet omfattas av det generella strandskyddet för Ö Rädsjön, Hällvasseln, Råtjärnsbäcken och Knölbäcken. Strandskyddet för dessa föreslås, om möjligt, upphävas med hänsyn till förslagets betydelse för kommunens utveckling. Strandskyddet är delvis upphävt av Länsstyrelsen 2024. Strandskyddsområdena som i översiktsplanen ingår i områden utpekade som "ny stadsbygd" är också utpekade som LIS-områden. Detta omfattar delar av alla de nämnda vattendragens strandskyddszoner.

Den bäck som behöver läggas om på en sträcka i samband med att Björnparksvägen flyttas, fordrar anmälan om vattenverksamhet till Länsstyrelsen. Tillstånd kan komma att begäras. Den utveckling med lägenhetshus som illustrerats kan komma att förändras i kommande detaljplaner.

EKONOMISKA KONSEKVENSER

Planprogrammet påverkar samhällsekonomin, både på kort och lång sikt. Det inkluderar fastighetsvärden och skatteintäkter. Orsa kommun kommer att få ökade kostnader för kommunalteknik för att destinationen skall fungera. Detta balanseras genom att antalet arbetstillfällen på destinationen kraftigt kommer att öka och bidra till lokalsamhället med såväl möjligheter för olika samhällsgrupper att hitta sin försörjning som med skatteintäkter. Privatekonomiskt innebär planprogrammet en stor värdeökning för såväl destinationen som för enskilda husägare. Klimatförändringen med minskad snötillgång kan påverka destinationens möjlighet att fungera som rekreationsområde för vinteraktiviteter, vilket kan påverka ekonomin. Planprogrammet föreslår utökade möjligheter till snöupplag för sparad snö, vilket ökar möjligheterna till snötillgång under vinterhalvåret och en bättre fungerande anläggning.

KULTURELLA OCH HISTORISKA KONSEKVENSER

Planprogrammet påverkar bygdens kulturarv, några historiskt betydelsefulla platser och områdets identitet.

Kulturhistoriskt betydelsefulla platser som Fryksås påverkas inte direkt av planförslaget, då det finns ett respektavstånd till miljön där. Däremot skapas ett större förändringstryck på miljön i Fryksås som närliggande attraktion till Orsa Grönklitt.

Landskapsbilden inom riksintresse för friluftslivet enligt MB 3 kap. 6 §, FW 13 "Siljansområdet", kommer i viss mån att påverkas av ny bebyggelse på Grönklittstoppen. Nuvarande vegetation avgränsar bergstoppen när den avtecknar sig mot himlen. Vid genomförande av förslaget i detta planprogram, kommer vegetationen att brytas av bebyggelse i några skitriktningar. Avståndet från kritiska blickpunkter som t ex längs "Turistvägen" i Orsa (del av riksintresset, ovan, längs Siljansringen) är dock stort och det visuella och grafiska intrycket av bergstoppen bedöms inte komma att ändras nämnvärt. Konsekvenserna mildras genom att husen enligt planprogrammet ges möjlighet att utformas med Sedumtak. Detta behöver studeras närmre och villkoras med bestämmelser i kommande detaljplaner.

Den del av kulturarvet som är knutet till sport och fritidsverksamhet och som har lång tradition i Dalarna, får en vitalisering och säkrad kontinuitet, vilket kan upplevas positivt och betryggande.

HÄLSOKONSEKVENSER

En utveckling i linje med förslaget i planprogrammet påverkar människors hälsa positivt. Möjligheterna ökar för en större del av befolkningen till fysisk aktivitet i skogsterräng och med olika naturupplevelser.

BILAGOR

BILAGA 1	PLANKARTA, FÖRSLAG TILL PLANPROGRAM FÖR ORSA GRÖNKLITT, SKALA 1:10 000
BILAGA 2	ARKEOLOGISK UTREDNING, SLUTRAPPORT 2025
BILAGA 3	LÄNSSTYRELSENS BESLUT OM UPPHÄVANDE AV STRANDSKYDD
BILAGA 4	NATURVÄRDESINVENTERING ORSA GRÖNKLITT, MYLIA NATUR 2023
BILAGA 5	ÖVERSIKTLIG GEOTEKNIK, SWECO 2024
BILAGA 6	TRAFIKUTREDNING CENTRALA ORSA, SWECO 2024 REVIDERAD 2025
BILAGA 7	TRAFIKUTREDNING ORSA GRÖNKLITT, SWECO 2024 REVIDERAD 2025
BILAGA 8	UNDERSÖKNING FÖR STRATEGISK MILJÖBEDÖMNING

ORSA
KOMMUN